KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI

TÁJÉKOZTATÓ

ORSZÁGOS KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI HIVATAL
BARLANGTANI INTÉZET
140/78

MKBT

BUDAPEST

1963.

I-II.

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI. Gorkij fasor 46-48.

K a r s z t - és B a r l a n g k u t a t á s i
TÁJÉKOZTATÓ
Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

Szerkesztő: Dr. DÉNES GYÖRGY
Felelős kiadó: Dr. HEGEDŰS GYULA
Lektorok: Hazslinszky Tamás, id.Schönviszky László és Szentes György

A kiadvány sokszorositását a Nehézipari Minisztérium Tájékoztatási Osztálya a Miniszter - tanács vonatkozó engedélye alapján M-989/1962-Ba/16. szám alatt engedélyezte.
Készült a NIM, Házinyomdájában 1000 példányban.

GONDOLATOK A HUZATRÓL

A huzatról különböző módon gondolkodnak. Az elvárosiasodott emberek fegyelme - zettségének fokmérője és a legtöbb esetben megbuktatója. Akik vasuton vagy autóbuszon utaznak, nem egy esetben lehetnek tanui indulatkitöréseknek, ahol az összetűzés oka - a huzat. Az orvosok egy részének véleménye szerint a huzat nem ártalmas; az orvosok egy másik csoportja azt véli, főleg a fogorvosok, hogy a huzat hozza számukra a legtöbb beteget.A bölcsőben veszteglő kisbabák minderről mit sem tudnak, őket az szórakoztatja, ha a huzat a függöny szélét, vagy az ablakon át látható óriási fekete karok, nyilván faágak, egy-egy finom zöld foltját-levelét himbálja.

Mi pedig a föld alatt hasadékok, barlangok végén lélegzetvisszafojtva nézzük-figyeljük, észlelhető-e huzat? Ha igen, ugy ujult erővel ostromoljuk az üreg falát, a hasadékokat betöltő törmeléket, hogy egy uj részlet táruljon fel szemünk előtt: cseppkövek még soha nem látott szines csoportja, sebes sodru buvópatakok, kristálytiszta vizü hallgatag-mozdulatlan földalatti mély tavak, - a huzat nyomában egy uj világ.

Mi is tulajdonképpen a huzat? Ellentét! Kémiai és fizikai ellentét, mely képes meg - bontani a dermedt, fülledt mozdulatlanságot, unottságot, a mindig megszokottat. Kis erő, amely azonban megindithat porszemet és sziklákat egyaránt. Ronthat-rombolhat, de fel is tárhat ér - tékeket.

Már az anyaga is ellentétet hordoz: levegő, mely két egymástól merőben eltérő tu - lajdonságu elem: a nitrogén /71 %/ és oxigén /29 %/ elegye. A nitrogén maga a lomhaság, egyike a legnehezebben vegyülni kész elemnek, az oxigén maga a mozgékonyság, a könnyen vegyülő elem tipusa. Ezt a két egymáshoz láncolt elemet, rabtársat a hőmérsékletkülönbség hozza mozgásba. A hidegebb, hüvösebb helyről - a melegebbre törni-menni; igen, ez a törekvés érvényesül, ha rezdül a lámpánk lángja, ha finom leheletként arcunkat érinti a huzat. És hogy ez a parányi légtömeg honnan jött? Bizonyára messziről: mélyről, vagy magasból. Onnan esetleg, ahol örökös a homály, a sötétség: a Föld mélyéről, vagy talán légkörünk legkülső, szinte örökfényben uszó magasságából.

És ez az ellentét igy szép; van értelme, előbbrevisz. Mi barlangkutatók, a huzat keresői ne csak a puszta tényt lássuk, ne csak a célért figyeljük-kutassuk, hanem gondoljunk arra, hogy ellentét kell a haladáshoz; szükséges, hogy legyen sötétség és világosság / mi tudjuk ezt értékelni legjobban/, nem árt a kemény hideg tél és a forró szikkasztó nyár - kell, hogy egymást váltsák! Célszerű, hogy a fák ágaival szemközt, melyek mint a küzdés, a kin, a vajudás, a vergődés kifejezői sok esetben görbék, - a föld alatt hasonló alaku - elrendezésü, de ellentétes irányu gyökerek kapaszkodjanak a talajba. Az ellentétek teszik változatossá az életet. Az ellentétek összefüggnek, egységet alkotnak, mint az egymásba kapcsolódó hegyek és völgyek, melyeknek leküzdése erőfeszitést követel; gyötrődni - fáradni kell, hogy különbek legyünk. Az ellentétek harcából születik az uj, belőle fakad minden fejlődés, haladás.

A huzatot ne csak ugy tekintsük tehát, mint egyszerü tényt, természeti jelenséget, - a huzat jelkép, szimbólum is, mely megtanit rá, hogy az ellentét nem ellenség, hanem erő, mely feltárni képes uj világot, mely rendezi az erőket és előbbrevisz.

Dr. Papp Ferenc

KÖZGYÜLÉSÜNK

1963. február 3-án tartottuk közgyülésünket a Nehézipari Minisztérium disztermében. A terem előcsarnokában a Fotografiai Szakbizottság által hirdetett pályázatra érkezett képekből izlésesen rendezett kiállitás fogadta a közgyülésre érkezőket. Sajnos, a rendkivüli hideg időjárás és a közlekedési korlátozások miatt különösen vidéki tagjaink, csak kevesen vehettek részt ezen a másküléonben jelentős közgyülésünkön, mely az uj alapszabály elfogadásán kivül ez alkalommal választott először három éves megbizással vezetőséget.

A közgyülést Dr. Bogsch László egyetemi tanár, Társulatunk elnöke nyitotta meg. Megnyitó beszédében különösen arra hivta fel tagjaink figyelmét, hogy a barlangkutatás munkájában és annak módszereiben is mennyire fontos, hogy a legszigorubb tudományossággal, a legkérlelhetetlenebb önkritikával járjunk el és a magunk területén is szivósan harcoljunk a tudományba belopózott dogmák ellen. Érdekes példákkal illusztrálta, hogy a legkisebb hiányosság, pongyola fogalmazás is milyen téves nézeteket szülhet, amiket később csak nehéz munkával lehet kiküszöbölni.

A közgyülés határozatképességének megállapitása után köszöntötte a résztvevőket és elsőnek főhatóságunk képviselőjének adott szót. Orth Béla főmérnök Haracska Imre miniszterhelyettes elvtárs nevében üdvözölte a közgyülést, majd Barátosi Józsefnek Társulatunk érdekében kifejtett kiemelkedő és önzetlen munkásságáért átnyujtotta a Minisztérium elismerését. Barátosi József meghatott szavakkal köszönte meg az elismerést és hangsúlyozta, hogy nagymértékü hivatali elfoglaltsága mellett különösen betegsége volt az, amely megakadályozta, hogy továbbra is olyan mértékben vegyen részt Társulatunk munkájában, mint szerette volna.

Dr. Dénes György titkár a Vezetőség és a Választmány által elfogadott, valamint főhatóságunk részéről is felülvizsgált uj alapszabályunkat terjesztette elfogadásra a közgyülés elé. Mivel az alapszabály szövege teljes terjedelemben Tájékoztatónkban már megjelent, a közgyülés eltekintett annak felolvasásától és titkárunk csak az ujabban beérkezett észrevételek alapján végrehajtott és főhatóságunk által is javasolt kisebb stiláris módositásokat ismertette.

A közgyülés nehány hozzászólás után az alapszabályt, az ismertetett módositásokkal együtt egyhangulag elfogadta.

Dr. Dénes György Társulatunk elmult évi müködéséről szóló részletes titkári beszámolója, valamint Szilvássy Gyula gazdasági titkár Társulatunk mult évi pénzügyi gazdálkodásáról szóló alapos jelentése után, Dr. Szathmáry Sándor, a Számvizsgáló Bizottságának elnöke által előterjesztett, mindenre kiterjedő jelentés és javaslat alapján a közgyülés a lelépő tisztségviselőknek a felmentvényt megadta, az 1962. évi zárszámadást jóváhagyta és az 1963. évi költségelőirányzatot elfogadta. /A titkári beszámolót, valamint gazdasági jelentést lapunk más helyén szintén közöljük./

A Szavazatszedő Bizottság megválasztása után, melynek elnöke Dr. Jaskó Sándor, tagjai pedig Kincses Julia, Palánkai János, Takács Lászlóné és Vajna György lettek, a szavazás megejtésére az elnök a közgyülést felfüggesztette.

Szünet után az elnöklést Dr. Szabó Pál Zoltán vette át és a szavazatok számlálásának ideje alatt sor került a felszólalásokra. Elsőnek Cser Ferenc a Vass Imre név használatával kapcsolatban szólalt fel. Hegyesi László a Baradla ujabb világitási berendezésének, Palánkai János hasonlóan a Pálvölgyi-barlang világitási berendezésének problémáját vetette fel, valamint a Szépvölgy környéki barlangok látogatásával és a Pálvölgyi Turistaház használatával kapcsolatos visszásságok megszüntetése érdekében kutatói igazolványok kiadását szorgalmazta. Magyari Gábor a téves szakmai nézetek és elferditések elterjedésének elkerülése céljából javasolja, hogy a könyvkiadó vállalatokkal lépjünk kapcsolatba, hogy barlangos kiadványaikat csak a Társulat által kijelölt szakemberekkel lektoráltassák. Gádoros Miklós Palánkai

felszólalásával kapcsolatban sajnálkozik, hogy a kutatói igazolványok kiadása - nem tudni milyen okból - annak idején lekerült a napirendről. Vermes János szerint a Vezetőségnek a csoportokra kellene hatni, hogy a fiatalok csak tapasztaltabb barlangkutatókkal járjanak a barlangokba. Turcsányi Gyula véleménye szerint az engedélyek kiadásánál legyünk óvatosak, de ne kössük meg nagyon a csoportok kezét.

Dr. Szabó Pál Zoltán elnöki válaszában közli, hogy az elhangzottak a Választmány elé tartoznak, ahol azokat hamarosan megtárgyalják.

Ezek után a másodizben kiosztásra kerülő emlékérmek és emléklapok odaítélésére Dr. Bogsch László terjesztette a közgyülés elé a Bizottság javaslatát. Eszerint az egri Dobó István Gimnazium Barlangkutató Csoportjának a Tarkői-kőfülkében évek óta folyó tudományos kutatásokban végzett értékes munkájukért a Kadic Ottokár emléklap, a Strázsahegyi-barlang tobbeves, tervszerü, kemény munkával elért feltárásáért, valamint az 1962. évi Barlangnap sikeres, mintaszerü megrendezéséért a dorogi Kadic Ottokár Barlangkutató Csoportnak a Vass Imre emléklap adományozását javasolja, Balázs Dénest pedig az Észak Borsodi Karsztban évek óta végzett feltáró kutatásáért, különösen pedig az égerszögi Szabadság-barlang feltárásának megszervezéséért és irányitásáért a Vass Imre emlékérem odaitélésével óhajja kitüntetni. A Herman Ottó és Kadic Ottokár emlékérem, valamint a Herman Ottó emléklap kiadására a Bizottság ebben az évben nem tett javaslatot.

A közgyülés az előterjesztést egyhangulag elfogadta és a kitüntetetteket meleg ünneplésben részesitette.

A fotópályázat eredményét Dr. Dénes György hirdette ki. Az első dijat Hazslinszky Tamás a «Révi-vizesbarlang» c., a második dijat Csekő Árpád a «Gyöngyfolyó» c., a harmadikat pedig Gábor Nándor a «Vöröstói ág» c. képével nyerte el.

Közben a Szavazatszedő Bizottság is befejezte munkáját és Dr. Jaskó Sándor kihirdette a szavazás eredményét. A leadott 97 érvényes szavazat szinte egyhangu volt. Igy a most egyhangulag megválasztott tisztségviselők, akik az uj alapszabály értelmében három évig viselik megbizásukat, a következők:

VEZETŐSÉG

Elnök:	Dr. Bogsch László	Szakosztályelnökök:	
Társelnökök:	Dr. Kessler Hubert	Ásv. Kőzett.Szo.eln:	Mándy Tamás
	Dr. Szabó Pál Zoltán	Dokument.Szo.eln.	Dr.Bertalan Károly
	a NIM képviselője	Élettani Szo.eln:	Dr.Jánossy Dénes
Főtitkár:	Dr. Dénes György	Földrajzi Szo.eln:	Dr.Láng Sándor
Szaktitkár:	Balázs Dénes	Földtani Szo.eln:	Dr.Jakucs László
Szerv.titkár:	Révész Lajos	Müszaki Szo.eln:	Dr.Papp Ferenc
Gazd.titkár:	Szilvássy Gyula	Történ.Szo.eln.	Dr.Vértes László

VÁLASZTMÁNY

Választmányi tagok:

1. Borbély Sándor
2. Csekő Árpád
3. Cser Ferenc
4. Dr. Gráf Andrásné
5. Dr. Hegedüs Gyula
6. Kárpátiné Radó Denise
7. Kincses Julia
8. Dr. Markó László
9. Müller Ernő
10. Lustig Valéria

Bizottságok vezetői:

- Ifjusági B.vez:	Bathó Norbert
Muzeumi B.vez:	Barátosi József
Nemzetk.Kapcs.B.v.:	Heinrich József
Okt.Prop.B.vez.:	Barátosi József
- Ásv.Kőzett.Szb.v.:	Mándi Tamás
Kémiai Szb.v.:	Dr.Markó László
- Bibliogr.Szb.v.:	Schönviszky László
Fotografiai Szb.v.:	Markó István
Kartogr.Szb.v.:	Maucha László
Kataszt.Szb.v.:	Dr.Bertalan Károly
- Egészségü.Szb.v.:	Dr.Mórik László
Karsztbot.Szb.v.:	Hazslinszky Tamás
Őslényt.Szb.v.:	Dr.Jánossy Dénes
Zoológiai Szb.v.:	Dr.Loksa Imre
- Barlangklim.Szb.v.:	Csomor Mihály
Karszthidr.Szb.v.:	Magyari Gábor

Póttagok:

1. Berhidai Gyula
2. Estók Bertalan
3. Ferenczi Tibor
4. Kenyeresné Winkler Mária
5. Vajna György

Bizottságok vezetői:
(folytatás az előző oldalról)

Karsztmorf.Szb.v.:	Dr. Leél-Össy Sándor
- Geofizikai Szb.v.:	Holly István
Geologiai Szb.v.:	Dr. Jaskó Sándor
- Biztonsági Szb.v.:	Benedek Endre
Felsz.fejl.Szb.v.:	Sárváry István
- Ősrégészeti Szb.v.:	Gábori Miklós

SZÁMVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG

Elnök: Dr. Szathmáry Sándor
Tagok: Molnár János /NIM/
Solymár Judit

FEGYELMI BIZOTTSÁG

1. Benedek Endre
2. Dr. Láng Sándor
3. Dr. Szathmáry Sándor

TANÁCSADÓ TESTÜLET

Elnökök:	Haracska Imre	Dr. Horusitzky Ferenc	Dr. Schmidt E.Róbert
	Dr. Vadász Elemér	Dr. Kassai Ferenc	Dr. Szádeczky-Kardoss E.
Tagok:	Dr. Ajtai Zoltán	Kenyeres Lajos	Dr. Sztrókay Kálmán I.
	Dr.Benkő Ferenc	Dr.Kertai György	Dr. Tasnádi-Kubacska A.
	Bese Vilmos	Dr.Koch Sándor	Dr. Tildy Zoltán
	Bios Lajos	Dr.Kretzoi Miklós	Dr. Udvarhelyi Károly
	Dancza János	Lánczos János	Dr. Vendl Aladár
	Dr. Dombai Tibor	Dr.Meisel János	Venkovits István
	Dr. Dudich Endre	Dr. Mosonyi Emil	Vigh Ferenc
	Dr. Fülöp József	Nagy Lajos	Dr. Vitális Sándor
	Dr. Gebhardt Antal	Dr.Pávai Vajna Ferenc	Dr.Vitéz András
	Havrán István	Dr. Reischl Antal	

Az eredmény kihirdetése után Dr. Bogsch László elnök elfoglalta ujból az elnöki széket. Az uj vezetőség nevében megköszönte a közgyülés bizalmát, majd kérte Társulatunk felügyeleti szervét, a Nehézipari Minisztériumot, hogy mind a barlangkutatás ügyét, mind Társulatunk tagjainak munkáját a jövőben is olyan szeretettel támogassa, mint ezt a multban is tette. Végül mindenkinek munkájához jószerencsét kivánva a közgyülést berekesztette, melynek résztvevőit a szép szines diabemutatók és érdekes élménybeszámolók még sokáig együtt tartották.

id. Schönviszky László

ELNÖKI MEGNYITÓBESZÉD A MKBT 1963. II. 3-i KÖZGYÜLÉSÉN

DR. BOGSCH LÁSZLÓ

Mélyen tisztelt Közgyülés!

A barlangkutatás Társulatunk valamennyi tagjánál többé-kevésbé szenvedéllyé lett élet-cél. Hiszen a barlangok csodálatos világa az emberi lélekre hallatlanul vonzó a maga romantikájával, sokszor lenyügöző szépségével és méreteivel, de ugyanugy leköti a természettudományok müvelőinek figyelmét is. Alig van a természettudománynak olyan ága, amely a barlangtannal, a szpeleológiával valami uton-módon ne állana szoros kapcsolatban. A fizika és vegytan éppen ugy fontos szerepet játszik a barlangok csodálatos világának kutatásában, mint a geotudományok a maguk sokrétüségében. Földrajzi és földtani kutatások nélkül a szpeológia tudományos müvelése egyszerüen elképzelhetetlen. Egyre inkább köztudomásuvá válik a barlangok biológiai fontossága és jelentősége is. Ez a természettudományi ág nem ke-

vésbé változatos s egészségügyi vonatkozásoktól kezdve a mai és a földtörténeti multbeli élővilág kutatásának bonyolult problémaszövevényét foglalja magában. Hazai kutatóink is igazolták, hogy a műszaki tudományok számos ága tart igen szoros kapcsolatot a szpeleológiával. S végül, de nem utolsó sorban a barlangok jelentőségét az ősember kutatásban, az ősi kulturák megismerésében szeretném hangsulyozni. Ha most még a barlangok falának művészi rajzairól is megemlékezünk, akkor már a képzőművészettel is kapcsolatot találunk.

Mindaz amit itt elmondottam Társulatunk tagjai előtt --- azt mondhatnám --- egészen közismert. Engedtessék meg nekem, hogy az ebből a széleskörü kapcsolatokból fakadó sokirányu gyakorlati jelentőségre is utalhassak, bár ezek is közismertek. Nem szólva a barlangok karszthidrológiai szerepéről a népgazdaságban s nem emlitve a barlangnak a háboru alatt játszott légoltalmi jelentőségét, csak arra szeretném a figyelmet felhivni, hogy barlangjainkat az idegenforgalomban is jelentős tényezőként kell számontartanunk. Nemcsak a kulturális átalakulásunkkal együttjáró honismereti vonal kiszélesitésében kell barlangjaink fontosságát hangsulyoznunk, hanem a külföldi látogatók utiprogramjába is minél gyakrabban bekapcsolni. Ez a bekapcsolás ismét népgazdasági szempontokból emeli barlangjaink jelentőségét, ami egyáltalában nem lekicsinylendő.

Ahhoz azonban, hogy mindezen gyakorlati eredményeket elérhessük, szükségünk van arra, hogy a barlangkutatás módszereiben a legszigorubb tudományossággal, a legkegyetlenebb önkritikával járjunk el.

Mint minden természettudományi kutató munkánál, a szpeleológiai vizsgálatoknál is a pontos megfigyeléssel s a pontosan megfigyelt tényeknek lelkiismeretes feljegyzésével kezdődik a munka. Az igy nyert adatok szolgálnak a további tudományos összefoglalás alapjául. S itt szeretném hangsulyozni, hogy az összefoglaló, szintetikus munkában csak nagyon szigoruan ellenőrzött, sokszorosan ujra és ujra vizsgált megfigyelési adatokat szabad felhasználni.

Minden logikai sorban különböztessük meg a föltevést a ténytől, minden megnyilatkozásunkban juttassuk kifejezésre, hogy a tények mellett elgondolásokat is közlünk.

Szinte hihetetlen, hogy még a tankönyvek sok gonddal összeállitott szövegében is milyen gyakran találkozunk eléggé nem ellenőrzött adatokkal, milyen sokszor olvashatók a szakirodalomban évtizedeken keresztül egyszerüen legendák.

A magam szakterületéről had emlitsek először hazai példát. A Pecten praescabriusculus nevü kagylófaj az alsó miocén burdigalai emeletére jellemző «vezérlő ősmaradvány». A Mátra meg a Cserhát egykori kitünő és lelkes kutatója, idősebb Noszky Jenő egyik munkájában azt olvashatjuk, hogy a salgótarjáni barnakőszéntelepes sorozat fedőjében olyan homokkő fordul elő, amely Pecten praescabriusculushoz hasonló alakokat tartalmaz. Más helyen idős Noszky Jenő Pecten praescabriusculus-szerü ősmaradványokról beszél. Faunalistákban cfr. és aff. megjelölést alkalmazott. A kutatók, akik talán soha nem is vették a fáradságot, hogy az innen előkerült ősmaradványanyagot pontosan meghatározzák, lassacskán kezdték elfelejteni, hogy idős Noszky Jenő soha nem irta határozottan ennek a nehezen kimondható nevü és korjelző fontosságu kagylófajnak az előfordulását. Ennek ellenére a szakirodalomból mindinkább kezdtek elmaradozni a «szerü», a «hasonló», a fajnév felsorolásánál a «cfr.» vagy az «aff.» s egyre inkább általános meggyőződéssé vált, hogy a salgótarjáni homokkő Pectenje a Pecten praescabriusculus nevü faj. Ebből ezután hatalmas, évtizedekig tartó viták születtek, amelyeknek egyik legfontosabb ütőkártyája ennek a fajnak az előfordulása volt. Dogmává lett a Pecten praescabriusculus előfordulása anélkül, hogy őslénytanilag pontosabban megvizsgálták volna az ősmaradványokat. Hosszu évtizedek meddő vitája után egyik kitünő paleontológusunk, Csepreghyné Meznerics Ilona a salgótarjáni fedőképződmények faunáját ujra vizsgálta és megállapitotta, hogy valóban csak az emlegetett fajhoz hasonló, de azzal nem azonos alak fordul itt elő. Olyan más faj, amely már nem a burdigalai, hanem az ennél fiatalabb helvéciai emeletre jellemző. Az alaposan meg nem vizsgált Pecten praescabriusculus kisértete pedig évtizedeken keresztül volt oka tisztán dogmatikus jellegü vitáknak. A megoldáshoz semmi másra nem volt szükség, mint az előkerült ősmaradványanyag pontos feldolgozására. Az igy nyert adatokból levont következtetések pedig a korbeli tagolás kérdését is általánosan elfogadott nyugvópontra juttatták.

De említhetek nemzetközileg is közismert példát arra, hogy soha ki nem mondott szóból hogyan lett általánosan hangoztatott dogma. A nagy francia tudós, Georges Cuvier példájára gondolok, Cuvier, aki 1832-ben halt meg, antievolucionista volt, azaz nem ismerte föl az élővilág állandó fejlődését, folytonos változását. De azt látta, amidőn a Párisi-medence egymásfölött következő rétegeinek ősmaradványait vizsgálta, hogy az egymásután következő rétegek más és más faunaelemeket tartalmaznak. Megfigyelése helyes volt.

Az akkori ismeretanyag mellett azonban nem tudta ennek a helyesen rögzitett megfigyelésnek megfelelő magyarázatát adni. Ugy képzelte el a történéseket, hogy nagy kataklizmákat tételezett föl, amelyek kipusztitották az élővilágot. Az elnéptelenedett, katasztrófától sujtott területre azután utólag más, a katasztrófától nem érintett vidékről vándoroltak be az élőlények. Cuvier halála után azonban tanitványai, illetve barátai Cuvier katasztrófa elméletét az ujrateremtés gondolatával, a rekreacionizmus eszméjével vegyitették. Irásban először Flourens emliti 1834-ben ezt a tudománytalan elgondolást abban az emlékbeszédben, amelyet Cuvierről a Francia Akadémián tartott. De Cuvier geológus tanitványai is lelkesedéssel karolták föl ezt a mesterüknek tulajdonitott elképzelést, s a földtörténet folyamán végül már 28 ujrateremtéssel számoltak. Mikor azonban már a 29-ik ujrateremtést akarták tudatositani, magát a katasztrófa elméletet is katasztrófa érte: kimult.

Cuvier valóban alkotott katasztrófa elméletet, de ebben egyáltalán nem volt szó rekreacionizmusról, azaz ujrateremtésről. Ennek ellenére több mint egy évszázadon át ugy szerepelt a tudományos közvéleményben Cuvier katasztrófa elmélete, mint amelynek elengedhetetlen tényezője az ujrateremtés gondolata is.

Talán elég ez a két példa is annak igazolására, hogy a tudományos munkánál mennyire fontos a rendelkezésünkre álló adatok könyörtelen kritikai értékelése. S talán elég ez a két példa-- anélkül, hogy á szpeleológia területéről vennénk továbbiakat -- annak illusztrálására is, hogy mennyire óvatosan kell fölhasználnunk a rendelkezésünkre álló adatokat, mennyire kell attól óvakodnunk, hogy a nyomdafesték hipnotikus erejét magunkon érvényesülni engedjük. Tudománybeli dogmák sokszor gátolták már a tudomány fejlődését.

A felületes és tudományellenes adatok elleni harc mindnyájunk feladata: egyes kutatóké éppen ugy, mint a tudomány müvelőinek együtteséé. De az egész társadalomnak is érdeke, hogy téves adatok, felületes eszmei társitások ne akadályozzák a megismerés előbbrejutását. S ezért kell nekünk is Társulatunk és tagjaink minden irásában, minden megnyilatkozásában a legszigorubb kritikai módszert alkalmaznunk.

Nehéz ez a feladat, mert hiszen, láttuk a szpeleológia a maga sokrétüségében müvelőivel szemben magas szintü követelményeket támaszt. S Társulatunkon és Bizottságunkon kivül nincs olyan szervünk, amely a szpeleológiával hivatalból foglalkoznék.

Számos országban müködik már barlangtani intézet, amelyben szakemberek vizsgálják a szpeleológiai kérdéseket. Sajnos, mi még nem tartunk ott, hogy ilyen barlangtani intézettel rendelkezzünk. Az a nagyarányu előrehaladás, a fejlődésnek az a gyors tempója, amely hazai barlangkutatásunkat jellemzi, előbb-utóbb szükségessé fogja tenni ilyen természetü intézmény megszervezését. A sokoldalu és a népgazdaság érdekében is fontos szerepet játszó szpeleológiának remélhetőleg mielőbb meglesz a maga intézménye. Ugy gondolom, hogy Társulatunk a saját müködési területén is igazolni tudja majd barlangkutató intézet felállításának szükségességét és sikerülnie fog az illetékes kormányszerveket erről a szükségszerüségről meggyőzni. Barlangtani intézet szervezésével a magyar barlangkutatás hőskora messze kiemelkedő képviselőjének, Kadic Ottokárnak egyik leghőbb vágya teljesednék be. Társulatunk mindent elkövet, hogy e terv mielőbb valóraváljék s ezzel olyan szerv is legyen, amely a tudományba belopódzott dogmák ellen eredményesen küzdhet.

Ennek a reménynek kifejezésével Közgyülésünket megnyitom.

TITKÁRI BESZÁMOLÓ
A MKBT 1963. II. 3-i KÖZGYÜLÉSÉN

DR. DÉNES GYÖRGY

Tisztelt Közgyülés!

Ujabb évet zárunk le Társulatunk életében, immár negyediket ujjáalakulásunk óta.

Az elmult esztendő a munka, az előrelépés, a lendületes fejlődés éve volt. Előreléptünk a szakbizottságokban folyó szakmai munka és előreléptünk a kutatócsoportok munkája területén is. De vizsgáljuk meg a tényeket, azok önmagukért beszélnek.

Társulatunk taglétszáma az alakulás óta eltelt négy esztendő alatt 250-ről 900-ra növekedett. Ha figyelmen kivül hagyjuk a tagdijukkal hátralékos kb. 200 főt, taglétszámunk akkor is közel háromszorosa az alakulás évének.

Kutatócsoportjaink száma az alakulás óta 9 budapesti és 6 vidéki, tehát összesen 15-ről 20 budapesti és 14 vidéki, tehát összesen 34-re növekedett, ezek közül elmult évi munkájáról 26 csoport nyujtott be jelentést.

Szakbizottságaink száma az elmult négy év alatt 11-ről 17-re növekedett, az elmult évi munkájáról 11 bizottság nyujtott be jelentést.

Társulatunk gazdasági helyzetéről, pénzforgalmunkról, a tagdijfizetés helyzetéről gazdasági titkárunk számol be a t. Közgyülésnek.

Társulatunk fejlődésére jellemző irodánk ügyforgalmának egyetlen évi növekedése: 1961. évben 150, 1962-ben 515 beérkezett ügyiratot iktattunk. Postára adtunk 1704 levelet; ebben a számban nincs benne a MTESZ által adrémával cimzett és postázott meghivók és Tájékoztatók száma.

Társulatunk vezető szerveinek az elmult közgyülés óta végzett munkájáról a következő adatokat közölhetem:

Választmányunk a két közgyülés között eltelt 1 év alatt 6 alkalommal ült össze. Az ügyvezetéssel megbizott titkár minden választmányi ülésen beszámolt az előző ülés határozatainak végrehajtásáról és az időközben felmerült fontosabb problémákról, eseményekről. Jelentést tett a taglétszám alakulásáról. A választmány megtárgyalta a felmerült problémákat és a döntésre váró kérdésekben határozatokat hozott. A választmányi ülésekről és a választmány határozatairól Tájékoztatónkban röviden beszámoltunk.

A vezetőség a választmány határozatainak nyomán vezette a Társulat munkáját. Havonta ülésezett és irányitotta az operativ munkát. A titkárok a feladatokat egymásközt megosztva egy-egy munkaterületet láttak el.

Az iroda gondos munkával végezte az egyre növekvő adminisztrativ feladatokat.

Az ügyvezetéssel megbizott titkár és az irodavezető minden héten szerdán délután hivatalos órákat tartottak, melyre tagjaink közül sokan jártak be rendszeresen. Néhány alkalommal szerda délután müsoros klubnapot rendeztünk, bel- vagy külföldi előadó vetitettképes beszámolójával.

Az elmult évben ült össze először Tanácsadó Testületünk. Megvitatta a Társulat eddigi tevékenységét, és tanácsaival, utmutatásaival sok segitséget nyujtott további munkánkhoz. Tanácsadó Testületünk javaslatára a Bányászati Kutató Intézet meghatározott tudományos témák feldolgozására adott megbizást. E megbizásnak Társulatunk eredményesen eleget is tett. Köszönet illeti

Tanácsadó Testületünket, a Nehézipari Minisztériumot és a Bányászati Kutató Intézetet a komoly tudományos megbecsülést jelentő megtisztelő megbizásért, valamint az anyaggyüjtésben és feldolgozásban résztvevő tagtársainkat értékes munkájukért. Meg kell mondanom, hogy e megbizás eredményes teljesítése nemcsak értékes erkölcsi, de komoly anyagi eredményt is hozott Társulatunk számára.

Az elmult évben Dorogon rendezte Társulatunk a magyar barlangkutatók országos találkozóját. A dorogi barlangnapon a jelenléti iv tanusága szerint 124 barlangkutató hallgatta feszült érdeklődéssel a kitünő szakelőadást, majd a kutatócsoportok rövid beszámolóit. A találkozó résztvevői délután szakmai kirándulások keretében megtekintették a környék nevezetesebb barlangjait, az uj feltárásokat, a dorogi bányák által feltárt kavernákat és karsztvizbetöréseket. A barlangnap kitünő megrendezéséért köszönet illeti a dorogi és esztergomi kutatótársainkat.

Szakbizottságaink munkája az elmult évben rendszeresebb, eredményesebb lett. A bizottságok munkájáról beérkezett tartalmas jelentéseket sorban közölni fogjuk Tájékoztatónkban.

Az Ásvány-Kőzettani Szakbizottság az év folyamán két nyilvános szakülést tartott, melyek során elhangzott három értékes előadást tagságunk nagy számban hallgatta meg. A Bizottság keretében végzett munkákról több publikáció jelent meg. A Bizottság irányitása mellett több kutatócsoportunkban dolgoznak munkatársaink tudományos témák feldolgozásán.

A Biológiai Szakbizottság szakülése iránt is nagy érdeklődés nyilvánult meg. A Szakbizottság feldolgozta a különböző barlangjainkban begyüjtött állatanyagot; kiadványainkban tagjai szinvonalas közleményeket publikáltak. Értékes munkát folytatnak az aggteleki barlangbiológiai laboratóriumban is.

A Karsztmorfológiai Szakbizottság két szakülése iránt komoly érdeklődés nyilvánult meg. Kiadványainkban megjelent szinvonalas publikációk is dicsérik a Bizottság munkáját.

Őslénytani Szakbizottságunk két szakülését tagjaink nagy számban hallgatták végig. A Bizottság vezetőinek irányitása mellett az egri barlangkutatók nagyjelentőségü feltáró munkát végeztek a Tarkői-kőfülkében. A Bizottság három magasszinvonalu dolgozatot publikált.

A Dokumentációs Szakbizottság komoly munkát végzett a bibliográfia terén. Értékes kapcsolatot épitett ki a külföldi dokumentációs intézményekkel. Munkájuk nyomán magyar karszt- és barlang bibliográfiai anyag a világ minden részébe eljutott. Jelentős előrelépés történt katasztrezési munka terén is. A Bizottság módszertani utmutatásokat dolgozott ki, melyeket előadások és közlemények formájában a közeljövőben publikál.

Kiadványaink terén is komoly a fejlődés. Társulatunk két Évkönyve jelent meg az elmult évben, és középlapunk két száma. Tájékoztatónk változott tartalommal 7 számban jutott el tagjaink kezébe, a 8-9-10-es összevont szám nyomdában van.

Muzeumi Bizottságunk is eredményesen dolgozott. Sikerült az illetékes szervektől megkapniok a Barlangtani Muzeum alatt huzódó barlangpincék egy terjedelmes szakaszát, melynek rendbetétele megkezdődött. Ezt a közeljövőben már megnyithatjuk a nagyközönség számára is.

Oktatási- és Propaganda Bizottságunk ez évben is meghirdette téli tanfolyamát, amelyre azonban csak a fütési nehézségek megszünése után kerülhet sor. A Bizottság, propagandatevékenysége keretében külföldi kapcsolataink ápolásával is törődött. Bekapcsolódott a Barlangtani Muzeummal kapcsolatos szervezési munkába is.

Az Ifjusági Bizottság munkáját dicséri az elmult tavasszal megtartott, igen jól sikerült vidám összejövetel. Segitett a Bizottság a Barlangtani Muzeum ügyeletének megszervezésében is.

A Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága komoly támogatást nyujtott tagtársaink külföldi utazásai során, különösen az utlevelek megszerzésének vonalán.

Fotográfiai Szakbizottságunk munkáját dicséri a közgyülési termünk előcsarnokában megrendezett szép fotokiállitás, melynek számos sikerült képét valamennyien megcsodáltuk.

Nem maradt el szakbizottságaink mögött kutatócsoportjaink munkája sem. Engedjék meg, hogy csak egy-egy mondattal utaljak csoportjaink eredményeire, mert jelentéseiket Tájékoztatónk soron következő számai terjedelmesen közölni fogják.

A pécsi barlangkutatók az Orfűi-barlangban a szifonok leküzdésén dolgoztak, majd az Abaligeti-barlangban kezdtek ujabb feltáró munkát. A BEAC keretében az ősszel alakult barlangos csoport tevékenységét a Budai hegységben kezdte meg. A bódvaszilasi csoport a Vörös Meteor alsóhegyi kutatómunkájába kapcsolódott be. A dorogi barlangkutatók három évi kemény munka árán feltárták a Strázsa-barlang gipsz- és aragonitképződményekben gazdag teremsorát; munkájukban tevékenyen segitették az esztergomi barlangkutatók. A müegyetemi csoport a szinpetri Kopolya-rendszer feltárásán és a Vass Imre-barlang végpontján dolgozott. Kutatóházukban, illetve a Vass Imre-barlangban folytatták tudományos mérés és megfigyelés sorozatukat és eredményeik feldolgozását. A Közért barlangkutató csoportja az Imolai-viznyelőbarlang feltárásán dolgozott. Az egri barlangkutatók a Tarkői-kőfülke őslénytani kutatásán és a Vöröskői időszakos forrás rendszerének feltárásán dolgoztak. A KATE Fővárosi Tanács kutatócsoportja a Báthory-barlang további feltárása során nagyjelentőségü régészeti anyagot hozott napvilágra. A Geológiai Technikum barlangosai a Róka-hegyen tártak fel egy kisebb cseppköves barlangot. A Bp. Lokomotiv kutatói a Macska-barlangban kezdtek feltáró munkát. A Lokomotiv Vasutépitő csoport a gerecsei Lengyelbarlang mélyebb szintjeibe hatolt be. A Móricz Zsigmond Gimnázium kutatói a Naszályi- és az Ürömi-viznyelőbarlangban dolgoztak.

A miskolci barlangkutatók három csoportba tömörülve a Bükkben folytattak kutatómunkát. A diósgyőri bányászok csoportja a Létrástetői-zsombolyon keresztül behatolt a Bükk eddig megismert legnagyobb barlangjába és azt az MHT borsodi csoportjának kutatóival együttmüködve 1.660 m hosszuságban 165 m mélységig feltárták, felmérték, térképezték. A Herman Ottó barlangkutató csoport a Vártetői-zsomboly feltárását folytatta. A Pannonhalmi Gimnázium mult évben alakult kutató csoportja a bakonyi karszt egyik viznyelőjében létesitett munkahelyet. A Petőfi barlangkutató csoport a Mátyáshegyi-barlangban, nyári expedíciója keretében pedig az Imolai-viznyelőbarlangban végzett feltáró kutatásokat. A rudabányai csoport a Telekes-völgy és Perkupa környéke karsztos üregeit kutatta. A Vass Imre női barlangkutató csoport a Baradlában és a Kossuth-barlangban végzett munkát. Veszprémi kutatóink az urkuti Macskalyuk viznyelő bontását folytatták. A székesfehérvári csoport a Bakonyban viznyelő bontásához kezdett. A Kinizsi barlangkutató szakosztálya folytatta a Teresztenyei-rendszer feltárását, feltérképezte a Szemlőhegyi-barlangot, kataszterezte az Észak-Bakony karsztjelenségeit. A Vámőrség barlangkutatói folytatták kutatásaikat a Ferenchegyi-barlangban és két kisebb barlangot tártak fel a Bükkben. A Vörös Meteor barlangkutató szakosztály folytatta az eddig kb. 1 km hosszuságban és 150 méter mélységig megismert bódvaszilasi Meteor-barlang feltárását és az Alsóhegy geológiai és hidrológiai viszonyainak feldolgozását.

Tár sulatunk kapcsolata felettes szerveinkkel kitünő. Főfelügyeleti hatóságunk, a Nehézipari Minisztérium sokoldalu segitséget nyujtott számunkra. Hogy néhány példát emlitsek: a minisztérium vállalta Tájékoztatónk kiadásának összes költségeit, segitséget nyujt jogi tagdijak biztositásában, külföldi tanulmányutakhoz utlevélkérelem támogatásával, expedicióinkra való kikérésekkel, a Bányászati Kutatóintézettől kapott megbizásunk tiszteletdijának biztositásával stb.

Sok segitséget kaptunk a MTESZ-től, melynek keretében müködő szervezetünk, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság adja ki Évkönyvünket és középlapunkat. A MTESZ adréma gépe cimzi meghivóinkat és Tájékoztatóinkat és innen történik postázásuk is.

Az uj természetvédelmi törvény rendelkezése értelmében ez évtől kezdve barlangkutató munkát folytatni csak az Országos Természetvédelmi Hivatal engedélyével lehet. Örömmel fogadtuk ezt a rendelkezést, mert az OTvH-val kapcsolatunk eddig is kitünő volt, sok segitséget nyujtott eddig is számunkra és felelősségteljes munkájában igyekszünk mi is támogatni a Hivatalt. Jó a kapcsolatunk az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőséggel, melynek hatáskörébe tartozik minden felszinalatti feltáró kutatás. Szivélyes a kapcsolatunk a Bányász Szakszervezettel, amely immár évek óta otthont nyujt Társulatunk irodájának.

Egyre fejlődnek külföldi kapcsolataink. Ebben a külföldi kongresszusok és tanulmányutak mellett kiadványaink játszák a fő szerepet. Mind az öt világrészben és Európa jóformán valamennyi országában sok-sok cseretársunk van. Több száz kutatóval és kutatócsoporttal cseréljük ki

kölcsönösen kiadványainkat. Ezeket, különösen Évkönyvünket világszerte igénylik és nagyra értékelik. A tudomásunkra jutott nyilatkozatokból, a beérkező levelek tömegéből jóleső érzéssel állapíthatom meg, hogy jó hirünk és sok barátunk van világszerte. Ezt elősegíti az is, hogy egyre többen utaznak tagjaink közül külföldi tanulmányutakra és sok külföldi szakember is felkereste hazánkat az elmult évben a szomszéd országokból éppugy, mint távoli világrészekből.

Ha ily módon áttekintjük Társulatunk elmult évi életét és munkáját, megállapithatjuk, hogy ez az esztendő a nagyléptékü fejlődés időszaka volt. Nemcsak mennyiségben fejlődött Társulatunk, tehát taglétszámban és a csoportok létszámában, hanem minőségben is: a csoportok és a szakbizottságok egyre javuló, egyre szinvonalasabb munkája terén.

Társulatunk keretén belül a kutatótevékenység a turisztikai jellegü, pusztán kedvtelésből üzött és nem-egyszer kontár feltáró kutatások felől a szakszerü, tudományos célkitüzésü kutatások irányába fejlődött.

Ezt tükrözi a szakbizottságok egyre élénkebb tevékenysége és sulyának megnövekedése nemcsak a kutatócsoportok irányitásában, de Társulatunk vezető szerveiben is. Ezt a fejlődést tükrözik kutató csoportjaink jelentései és a kiadványainkban publikált dolgozatok egyre emelkedő szinvonala is.

Az uj természetvédelmi törvény, amely engedélyhez köti a jövőben a barlangkutatást és az Országos Természetvédelmi Hivatal azon állásfoglalása, hogy a kutatási engedélyek kiadását Társulatunk javaslatától teszi függővé, nemcsak Társulatunk sulyát növeli rend kivüli mértékben, de jelentősen fokozni fogja a kutatások terén a szakszerüséget és egyre inkább ki fogja szoritani a kontár munkát.

Ilyen körülmények között valóban időszerü Dokumentációs Bizottságunk javaslata, hogy a jövőben a csoportok munkáját a dokumentáción keresztül lemérhető szakszerü feltárómunka, adatgyüjtés és feldolgozó tevékenység alapján biráljuk el és az igy lemérhető eredményeket a jövőben döntően vegyük figyelembe a csoportoknak juttatandó kutatási segélyek szétosztásánál is.

A Társulat rohamosan fejlődő élete, tevékenysége Társulatunk szerveiben sok-sok munkát igényel. Egyre több tagtársunk aktiv társadalmi munkájára van szükség, hogy meg tudjunk birkózni az előttünk álló feladatokkal.

A megnövekedett munkát vezető szerveink és különösen a Titkárság feladatainak tervszerü felosztásával tudjuk csak függetlenitett apparátus hiányában megoldani. Jelentősen ki kell szélesitenünk szakbizottságaink munkáját, mert ez Társulatunk fejlődésének kulcsa. A szakbizottságok tervszerü és összehangolt munkája és a kutatócsoportok számára nyujtott iránymutató segitsége, tanácsadása fejlődésünk utja és biztositéka. De ehhez a szakbizottságokba sok uj, lelkes munkatársnak kell bekapcsolódnia. Szaküléseinknek egyre tervszerübb programmal és egyre rendszeresebben kell lebonyolódniok. Szakbizottságaink aktiv, lendületes munkáját, ha kell, a nem kellően müködő vezetők leváltása árán is biztositanunk kell.

Kutatócsoportjainktól az elkövetkező években egyre tervszerübb munkát kiván az uj természetvédelmi törvény és a törvény végrehajtása során arra kell törekednünk, hogy az ötletszerü kutatások helyébe egyre inkább a tervszerüen irányitott, összehangolt kutatások lépjenek. A tudomány és a népgazdaság igényeinek megfelelően távlati kutatási tervet kell majd kidolgozni és a kutatócsoportok elé célfeladatokat kell kitüzni.

Igy sorolhatnám a Társulatunk előtt álló feladatokat, de ezeknek részletes és távlati munkaterv keretében való kidolgozása már a most megválasztandó uj vezetőség feladata lesz.

Befejezésül elégedjünk meg annak a kétségtelen ténynek megállapitásával, hogy a magyar barlangkutatás erőteljesen fellendülőben van. Az elmult év nagy fejlődést eredményezett nemcsak mennyiségi, de minőségi vonatkozásban, a szakmai szinvonal emelkedésének tekintetében is.

Ha a Társulat életének középpontjában a következő években is a munka áll, akkor most minden adottság meg van ahhoz, hogy az előttünk álló időszak még komolyabb, még értékesebb

előrehaladást hozzon számunkra.

Ehhez a munkához mind a magam, mind az egész lelépő vezetőség nevében, a megválasztandó uj vezetőségnek és Társulatunk minden tagjának erőt, egészséget és jó szerencsét kivánok.

GAZDASÁGI TITKÁR BESZÁMOLÓJA A MKBT 1963. II.3-i KÖZGYÜLÉSÉN

Szilvássy Gyula

I.

Az 1962. évi zárszámadás fő adatai:

Bevételek:		Kiadások:	
Társulati tagdij	13.324.- Ft	Müszaki felszerelés	4.087.20 Ft
Jogi tagdij	20.000.- Ft	Expediciók támogatása	10.600.--Ft
Mult évi pénzmaradv.	17.467.75 Ft	Tájékoztató költsége	3.865.40 Ft
Bányászati Kut.Int.	16.984.-- Ft	Könyvtár fejlesztése	1.658.60 Ft
Folyóiratokból, jelvényből kisebb bevételekből	2.822.70 Ft	Utiköltség,postaköltség rendezvény,illetmények,	15.265.60Ft
Átfutó bevételek /papir térítés, hirdetési dijak, stb./	14.240.20 Ft	Egyéb kiadások /jutalmak és kisebb kiadások/	6.980.--Ft
		Átfutó kiadások	11.018.20Ft
Összesen:	84.838.65 Ft	Összesen:	59.700.75 Ft

Bevétel összesen:	84.838.65 Ft
Kiadás összesen:	59.700.75 Ft
Egyenleg:	25.137.90 Ft

Könyvtárunk ez évben 354 példánnyal gyarapodott az alábbi megoszlás szerint:

Vétel	68 db
Csere	162 db
Ajándék	100 db
Saját kiadvány	10 db
Széchenyi Könyvtár elosztótól	14 db
Összesen:	354 db

A gazdasági titkár javasolta a közgyülésnek, hogy szavazzon köszönetet
- a jogi tagdijat fizető vállalatoknak,
- Jamrik Károly és Orth Béla NIM kiküldötteknek, akik minden vonalon támogatták és elősegitették a Társulat munkáját,
- Dr. Papp Ferenc professzornak, aki a Bányászati Kutatóintézettől vállalat munkával 10.000.- Ft bevételhez juttatta a Társulatot
- és Schönviszky Lászlónak, aki időt és fáradtságot nem kimélve dolgozott könyvtárunk fejlesztésén.

A közgyülés a javaslatot egyhangulag elfogadta.

II.

Az 1963. évi költségvetés fő adatai:

Bevétel:		Kiadás:	
Társulati tagdíj	15.720.-- Ft	Munkabérek	9.600.-- Ft
Jogi tagdíjak	23.600.-- Ft	Alkalmi munkabérek	9.800.-- Ft
Követelés /jelvény, karbidégő stb./	4.259.63 Ft	Egyéb személyi kiadások /jutalmak, vendégek fogadása, rendezvények stb./	5.650.-- Ft
Mult évi maradvány	25.137.90 Ft	Működési kiadások /irodaszer, dekoráció, müszaki felszerelések stb./	11.650.-- Ft
		Szolgáltatás /villamos, autóbusz, posta kts.SZTK/	4.410.-- Ft
		Expediciók támogatása	13.600.-- Ft
		Átfutó kiadások	3.972.-- Ft
Összesen:	68.717.53 Ft	Összesen:	58.682.-- Ft

Összes bevétel:	68.717.53 Ft
Összes kiadás:	58.682.-- Ft
Tartalék alap:	10.035.53 Ft

A közgyülés az előterjesztett 1962. évi zárszámadást és az 1963. évi költségvetést a Számvizsgáló Bizottság elnöke jelentésének meghallgatása után egyhangulag elfogadta.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT ALAPSZABÁLYA

I. Fejezet

Általános rendelkezések

A Társulat neve: Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat.

Székhelye: Budapest.

Pecsétje: Körpecséten körben a Társulat neve, középen a Társulat jelvénye.

1./ A Társulat célkitüzése: A barlangok és karsztjelenségek tudományos kutatása, feltárása és ismertetése, s ezzel a népgazdaság érdekeinek szolgálata.

2./ A Társulat tevékenysége három részre tagozódik:

a./ a kutatómunka: a barlangok feltárása, bejárása és vizsgálata, a karsztvidékek karsztjelenségeinek felderitése és vizsgálata, s mindezekről tudományos értékü adatok gyüjtése;

b./ az értékelő és népszerűsítő munka: a begyűjtött adatok feldolgozása, és az elért eredményeknek előadásokon, kiadványokban való közlése, a Társulat muzeumában és kiállításokon való bemutatása;

c./ a társadalmi szervező munka: a Társulatba tömörült kutatók munkára való szervezése, a munkához szükséges anyagi és szakmai feltételeknek biztosítása, a barlangok iránt érdeklődőknek a barlangkutatásba való bevezetése, a bel- és külföldi szakkörökkel való kapcsolatok kiépítése, a különféle előadások megszervezése és kiadványok megjelentetése.

3./ A Társulat anyagi alapját a beszedett tagdíjak, előadások, tanfolyamok, rendezvények bevétele, valamint különböző szervek támogatása képezi.

4./ Az alapszabályban nem rögzitett kérdéseket az ügyrend szabályozza. Az ügyrendet a Vezetőség állitja össze munkájának viteléhez és ezt a Választmány hagyja jóvá.

5./ A tisztségviselők megválasztási időtartama 3 év.

6./ A Társulatnak lehetnek ideiglenes és állandó alkalmazottai. Az állandó alkalmazottak járandóságát a közgyülés által elfogadott költségvetésből kell fedezni. Alkalmazásukról és munkaviszonyuk megszüntetéséről a főtitkár javaslata alapján a választmány dönt.

II. fejezet

A tagságra vonatkozó rendelkezések.

7./ A Társulat tagjai természetes és jogi személyek. A természetes személy lehet

ifjusági tag
rendes tag
levelező tag
tiszteleti tag.

A Társulat tagjait igazolvánnyal látja el.

a./ A Társulat ifjusági tagja lehet minden 14. életévét betöltött magyar állampolgár, ha a Társulat célkitüzéseit magáévá teszi, a Társulat valamely munkaszervezetéhez tartozik /kutató csoport, vagy szakkör/, s akit e szervezet vezetőjének ajánlásával és szülői beleegyezéssel ellátott irásbeli kérelme alapján a választmány felvesz.

b./ A Társulat rendes tagja lehet minden nagykoru magyar állampolgár, aki magáévá teszi a Társulat célkitüzéseit és, akit két társulati tag ajánlásával ellátott irásbeli kérelme alapján a választmány felvesz.

c./ A Társulat levelező tagja lehet olyan érdemes külföldi személy, aki a Társulattal szoros kapcsolatot tart és, akit a közgyülés a választmány javaslata alapján levelező taggá választott, feltéve, hogy felvételéhez kizáró ok hiányában a felügyelő szerv hozzájárul.

d./ A Társulat tiszteleti tagja lehet olyan kiváló bel- vagy külföldi személy, aki a karszt- és barlangtudományok müvelése terén kimagasló eredményt ért el, vagy a Társulat munkáját saját munkaterületén tartósan és nagymértékben elősegitette, s akit a Társulat közgyülése a választmány javaslata alapján tiszteleti taggá választott, feltéve, hogy a külföldi személy felvételéhez kizáró ok hiányában a felügyelő szerv hozzájárul.

e./ A Társulat jogi tagja lehet minden olyan intézmény, vállalat, egyéb jogi személy, amely a Társulat munkáját elősegiteni akarja, s melyet a felelős vezetőjének irásbeli jelentkezése alapján a Társulat választmánya felvesz.

8./ Az ifjuságí, rendes és jogi tagság a felvételi kérelem elfogadásával kezdődik. Megszünik: törlés, kizárás, kilépés, halál, vagy a jogi személy megszünése esetén.

a./ A kilépést a titkárság irásbeli nyilatkozat alapján a választmánynak jóváhagyás végett bejelenti.

b./ Törölhető a választmány jóváhagyásával az a tag, aki legalább egy évi tagdijhátralékban van és hátralékát felszólitásra sem rendezi.

c./ Kizárható az a tag, aki a Társulat érdekeit veszélyeztette, vagy törvénybe ütköző magatartást tanusit. A kizárást a fegyelmi bizottság javaslata alapján a választmány határozhatja el. A kizárási határozat ellen a határozat kézhezvételétől számitott két héten belül fellebbezni lehet a titkárság utján a közgyüléshez, de a kézbesitett fegyelmi határozat a közgyüléis döntéséig érvényben marad. Kizárt tag ujbóli felvétele a közgyülés hatáskörébe tartozik.

9./ A Társulat tagjainak jogai:

a./ A Társulat ifjuságí tagjai tanácskozási joggal résztvehetnek a közgyülésen. Megválaszthatók az ifjuság részére fenntartott tisztségekre, igénybevehetik a Társulat tagjainak biztositott szolgáltatásokat, használhatják a Társulat könyv- és szertárát, valamint gyüjteményeit, kutató csoportjuk vezetőjének javaslatára.

b./ A Társulat rendes tagjai szavazati joggal résztvehetnek a közgyülésen. Inditványokat tehetnek, választási joguk van és megválaszthatók a Társulat bármely tisztségére. Uj tagokat ajánlhatnak. Igénybevehetik a Társulat által a tagoknak biztositott szolgáltatásokat, használhatják a Társulat könyv- és szertárát, valamint gyüjteményeit.

c./ A Társulat levelező tagjai dijmentesen megkapják a Társulat kiadványait.

d./ A Társulat belföldi tiszteleti tagjai szavazati joggal résztvehetnek a közgyülésen. Igénybevehetik a Társulat által a tagoknak biztositott szolgáltatásokat, használhatják a könyv- és szertárat, valamint a gyüjteményeket. Dijmentesen megkapják a Társulat kiadványait. Hivatalból tagjai a Tanácsadó Testületnek. A Társulat külföldi tiszteleti tagjai dijmentesen megkapják a Társulat kiadványait.

e./ A Társulat jogi tagjainak jogai: Képviselőjük szavazati joggal résztvehet a közgyülésen. Igénybevehetik a Társulat által a tagoknak biztositott szolgáltatásokat, s felkérhetik a Társulatot, számukra fontos, a Társulat célkitüzései körébe tartozó munka elvégzésére.

10./ A Társulat tagjainak kötelességei:

Tevékenyen résztvenni a Társulat munkájában, megtartani az alapszábályokat, óvni a Társulat vagyonát, fejleszteni a szakmai képzettségüket és fizetni a társulati tagdijat. A levelező és tiszteleti tagok tagdijat nem fizetnek. A társulati tagdij összegét a választmány javaslata alapján a közgyülés szabja meg.

III. fejezet

A Társulat felépitése és müködése.

11./ A Társulat szervezete:

1./ Vezető szervek
a./ közgyülés
b./ választmány
c./ vezetőség

2./ Egyéb szervek:

a./ tanácsadó testület

b./ számvizsgáló bizottság

c./ fegyelmi bizottság

d./ munkaszervezetek

e./ szakmai szervezetek

f./ célbizottságok.

12./ A <u>közgyülés</u> a Társulat legfelsőbb szerve.

a./ Hatáskörébe tartozik az intézkedés joga legfelső fokon a Társulat minden ügyében. Kizárólagos hatáskörébe tartozik;

1./ az alapszabályok módositása,
2./ tisztségviselők /lást 13-17 pont/ megválasztása és részükre a felmentés megadása,
3./ a költségvetés jóváhagyása és a zárszámadás elfogadása,
4./ a választmány, illetve a vezetőség évi beszámolójának megtárgyalása,
5./ döntés a következő évi munkáról,
6./ tiszteleti és levelező tagok megválasztása
7./ kizárt tag esetleges ujra felvétele,
8./ a Társulat más egyesülettel való egyesülésének, vagy feloszlásának kimondása, és ez esetben a vagyon hovaforditásával kapcsolatos javaslattétel.

b./ A társulat tarthat rendes és rendkivüli közgyülést.

Összehivása a tárgysorozat közlésével az elnök kötelessége a közgyülés időpontját két héttel megelőzően.

I. A közgyülés rendes ülését évente egyszer tartja.

II. Rendkivüli közgyülést kell összehivni
1./ a rendes tagok egyharma dának irásbeli kérelmére
2./ ha a választmány kétharmados többséggel kéri
3./ ha a számvizsgáló bizottság kéri
4./ ha az elnök vagy a vezetőség többsége valamely kérdésben szükségesnek látja a közgyülés döntését.

c./ A közgyülés akkor határozatképes, ha a szavazati joggal rendelkező tagságnak legalább fele jelen van. Határozatképtelenség esetén a közgyülést ugyanazon tárgysorozattal 15 napon belül ujra össze kell hivni, amikor a jelenlévők számára való tekintet nélkül határozatképes.

d./ A közgyülés általában egyszerü szótöbbséggel /50 %-ot meghaladó/ dönt. Választásnál, személyi kérdésekben a szavazás titkos. Alapszabálymódositás, más egyesülettel történő egyesülés, a Társulat megszünése és ez esetben a vagyon hovaforditása tárgyában a közgyülésen jelenlévő rendes tagok kétharma dának szavazata szükséges.

e./ Amennyiben a közgyülésen felvetett kérdés, vagy inditvány előzetes vizsgálatra szorul /adatgyüjtés, jogi tanács stb./15 nappal a közgyülés előtt irásban kell a vezetőségnek beterjeszteni.

f./ A szavazatszedő bizottság a közgyülés különleges szerve. Feladata a közgyülésen a szavazások és választások technikai lebonyolitása.

13./ A <u>választmány</u> két rendes közgyülés között eltelő időben a Társulat felsőbb irányitó szerve. A közgyülés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyek kivételével minden társulati ügy intézésében döntési joga van. Határozatai ellen a közgyüléshez lehet fellebbezni. A fellebbezésnek halasztó hatálya nincs. A választmány a közgyülésnek felelős.

a./ Hatáskörébe tartozik:

a./ az ifjusági, rendes és jogi tagok felvétele,
b./ levelező és tiszteleti tagok ajánlása a közgyülésnek,
c./ tagok kizárása előzetes fegyelmi eljárás alapján,
d./ munkaszervezetek elismerése,
e./ szakmai szervezetek létrehozása,
f./ ügyrend elfogadása, ill. módositása,
g./ két közgyülés közt megürült tisztség betöltése.

b./ A választmány tagjai:

- 10 választott választmányi rendes tag,
- a vezetőség tagjai,
- azon csoportok képviselői, amelyek legalább 10 taggal rendelkeznek, elfogadott munkaterv alapján müködnek és munkájukról rendszeresen jelentést adnak /ha a csoport vezetője a választmánynak egyéb funkciója révén tagja, akkor csoportját külön kiküldöttel képviseltetheti/,
- a szakbizottságok vezetői.

c./ A közgyülés 5 választmányi póttagot is választ, akik a választáson elnyert szavazati arányuk sorrendjében az esetleg kieső választott választmányi tagok helyére lépnek.

d./ A választmány üléseit legalább 1/4 évenként tartja. A vezetőség két tagjának, vagy a választmány tagjai egyharmadának irásbeli kérelmére az elnök a választmányi ülést 15 napon belül összehivja.

e./ A választmány határozatait általában egyszerü szótöbbséggel, nyilt szavazással hozza. Személyi ügyekben a választmány titkos szavazással dönt. Kizárás esetében kétharmados szótöbbség szükséges.

f./ A jelölő bizottság a választmány különleges szerve. Feladata uj tisztségviselők jelölése a közgyülés számára. 7 tagját a választmány titkos szavazással jelöli ki, az elnök megjelölésével.

14./ A vezetőség a Társulat életének irányitó szerve.

Tagjai: az elnök
két társelnök és a főhatóság által delegált személy a harmadik társelnök minőségében,
a 7 szakosztály elnöke
a főtitkár
három titkár.

Feladata a társulati ügyek intézése. Vezetőségi ülések összehivásáról szükséghez mérten az elnök gondoskodik.

a./ Az elnök a társulati munka legfőbb irányitója és vezetője. Ellenőrzi és irányitja a vezetőség tagjainak és a többi tisztségviselőnek a munkáját. Összehivja a közgyülést, a választmányi és vezetőségi üléseket, s elnököl azokon. Felelősséggel irányitja a Társulat anyagi ügyeit. Kiadmányozási és utalványozási joga van.

b./ A társelnökök az elnök közvetlen tanácsadói. Esetről-esetre az elnök, huzamosabb időre a választmány megbizásából helyettesithetik az elnököt.

c./ A titkárság tagjai a főtitkár és a három titkár. A Társulat ügyintéző szerve. Feladata az irányitó szervek határozatainak végrehajtása.

d./ A főtitkár irányitja és összefogja a titkárok munkáját és felel a Társulat ügyviteléért. Munkáját az elnök irányitása mellett végzi, a választmány és a vezetőség határozatainak megfelelően. Munkájáról esetről esetre az elnöknek és a választmánynak beszámol. Helyettesitésére esetenként az elnök vezetőség egyik tagját jelöli ki. Huzamosabb helyettesitéséről az elnök előterjesztésére a választmány gondoskodik. Kiadmányozási és utalványozási joga van.

A gazdasági titkár kezeli a Társulat vagyonát, gondoskodik a tagdíjak beszedéséről, felelős a tagdíjnyilvántartás vezetéséért. Kidolgozza a vezetőséggel egyetértve a Társulat költségvetési tervét, és azt a közgyülés elé terjeszti. Az elnökkel, vagy a főtitkárral közösen utalványoz a költségvetés terhére. Felelős a pénzügyi szabályszerüség és költségvetési helyességért, a Társulat pénzügyi és egyéb gazdasági könyveinek napra kész állapotban való vezetéséért. Felelős az elszámolási, számla és általában a bizonylati fegyelem betartásáért. Irányitja és ellenőrzi a társulati vagyont kezelő személyek munkáját. Ellenőrzi a csoportok azon elszámolásait, amelyek társulati anyagi eszközök felhasználásáról szólnak. Felelős a leltárért, és a társulati vagyontárgyak karbantartásáért. A Társulat gazdasági ügyeiről és vagyoni állapotáról a vezetőségnek jelentést tesz.

A szervező titkár elsősorban a munkaszervezetekkel kapcsolatos ügyekkel foglalkozik. Számontartja és összehangolja a csoportok munkatervét és általában a csoportok munkáját.

A szaktitkár elsősorban a szakmai szervezetek ügyeivel foglalkozik. Számontartja, összehangolja munkájukat. Felügyel a könyvtárra és a gyüjteményekre.

15./ A tanácsadó testület: a karszt- és barlang tudományok, valamint a kapcsolatos müszaki kérdések legkiválóbb szakembereit foglalja magában. Elnökét és tagjait a közgyülés kéri fel erre a tisztségre, hogy tanácsaikkal a Társulat eredményes müködését és a vezetőség munkáját elősegitsék.

16./ A számvizsgáló bizottság: három tagból áll. A közgyülés választja a Társulat vagyonkezelésének felülvizsgálatára. Tagjai sem a választmánynak tagjai nem lehetnek, sem más tisztséget be nem tölthetnek. A számvizsgáló bizottság tagjai a vagyonkezelést legalább félévenként megvizsgálják, a számadási év lezártával pedig az évi zárszámadást és a pénzkezelésre vonatkozó okmányokat, könyveket és egyéb iratokat tartoznak részletesen megvizsgálni és a vizsgálati eredményekről a választmánynak és a közgyülésnek jelentést tenni. Amennyiben szabálytalanságot észlelnek, ezt a választmánynak, sulyosabb esetekben a rendkivüli közgyülésnek bejelenteni kötelesek.

17./ A fegyelmi bizottság: három választott tagból áll, akiket a közgyülés választ. Összeférhetetlenség esetén a választmány a fegyelmi bizottság összetételét a szükséghez képest módosithatja. Az összeférhetetlenség tényét a választmány állapitja meg. Tagjai közül egyik jogi képesitésü legyen. A fegyelmi bizottság feladata az elnök és a választmány által meghatározott ügyekben a fegyelmi szabályzat szerint a fegyelmi vizsgálatot lefolytatni, majd a vizsgálat eredményéről a választmánynak irásbeli jelentést tenni. A jelentés a kiszabandó fegyelmi büntetésre vonatkozó javaslatot is magában foglalja. A jelentést a bizottság minden tagjának alá kell irni. Véleménykülönbség esetén záradékolás szükséges. A fegyelmi szabályzat az alapszabály függelékét képezi.

18./ A munkaszervezetek valamely társadalmi szerv, intézmény, vállalat patronálása és anyagi támogatás segitségével barlangkutató munkára vagy barlangjárásra és a barlangkutatás elősegitésére egyesülnek.

Alapformái: szakkörök és
kutatócsoportok.

a./ A szakkör legalább tiz társulati taggal, ezek közül legalább három rendes taggal rendelkező szervezet. Általában barlangjárásra és tagjainak a barlangkutatásba való bevezetésére alakul.

b./ A kutatócsoport barlangkutatás céljára alakult legalább tiz rendes taggal rendelkező szervezet, mely elfogadott munkatervek alapján müködik és munkájáról rendszeresen jelentést ad. Képviselője a Tár sulat választmányának tagja. A szavazati jogot a választmány minden évi első ülésén az elmult évi beszámolók alapján a Titkárság előterjesztésére a választmány adja meg.

c./ A szakkör vagy kutatócsoport megalakulásáról és tagjainak a Társulatba való belépéséről - az anyaszervezet jóváhagyásával - irásban értesiti a Társulatot és elismerését kéri. Ezen kérelem alapján a választmány legközelebbi ülésén, ha a szakmai vezetést /esetleg kijelölt felelős patrónussal/ kielégitőnek látja, a Társulat szervezetei közé felveszi a kérelmező szakkört, vagy kutatócsoportot.

d./ A szakkör vagy kutató csoport munkájáról legalább év végén egyszer jelentést köteles küldeni.
Ha év végi jelentését felszólitásra sem küldi be, »nem müködő csoport»-ként kell nyilvántartani legfeljebb három évig. Ezen idő után megszüntnek tekintendő. A szakkör vagy kutatócsoport megszünhetik még feloszlással, vagy feloszlatással is. A feloszlatást alapos indok alapján a vezetőség javaslatára a választmány határozhatja el. A feloszlató határozat ellen a közgyüléshez lehet fellebbezni. A fellebbezésnek halasztó hatálya nincs.

19./ A szakmai szervezetek a Társulat tagjaiból a szakmai munka tökéletesitésére és szervezésére alakuló állandó, vagy időszakos közösségek.

Alapformáik: a szakosztályok
melyeken belül szakbizottságok müködnek.

a./ A szakosztályok a tudományos munka hatékonyságának emelésére a szakmai munka koordinálására a rokon szakterületek gyakorlati müvelőiből al akult szervezetek. A társulat hét szakosztályt alakit.

1./ Ásvány- Kőzettani szakosztályt,

2./ Dokumentációs szakosztályt,

3./ Élettani szakosztályt,

4./ Földrajzi szakosztályt,

5./ Földtani szakosztályt,

6./ Müszaki szakosztályt,

7./ Történelmi szakosztályt.

A szakosztályok tagjai lehetnek a szakosztály feladataival foglalkozni kivánó társulati tagok.

Az egyes szakosztályok vezetésére a közgyülés a többi tisztségviselőkkel együtt egy-egy elnököt választ, akik a Társulat vezetőségének tagjai. Az ügyek intézésére, az elnök helyettesitésére a szakosztály tagjai előadót választanak. A szakosztályok munkájáról évente a közgyülés előtt legalább 30 nappal jelentést nyujtanak be a titkársághoz.

b./ A szakbizottságok a szakosztályokon belül a karszt- és barlangtudomány valemely területének müvelésére alakult állandó közösségek. Szakbizottság alakitását vagy átszervezését az illetékes szakosztály elnökének javaslatára a választmány határozhatja el. A müködő szakbizottságok vezetői a választmány tagjai.

A bizottságoknak munkájukról minden naptári év végén irásban be kell számolniok.

20./ A célbizottságok a választmány által meghatározott célra alakitott szervek. Vezetőjüket a választmány választja. Munkájukról a választmány részére adnak jelentést. Az állandó feladattal müködő célbizottságok vezetői a választmány tagjai.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Ezt az alapszabályt a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1963. február 3-án tartott közgyűlése egyhangulag elfogadta.

Dr. Dénes György s.k.
főtitkár

P.H.

Dr. Bogsch László s.k.
elnök

Nehézipari Minisztérium
H.295/1963.

Jóváhagyólag tudomásul veszem.

Haracska Imre s.k.
miniszterhelyettes

P.H.

/+/+/+

rendet teremteni, és legalább azoknak a barlangoknak a hiányzó adatait adná meg, melyekről már publikációi jelentek meg, vagy amelyeket valamely publikációjában megemlitett. A felkérésre szolgáltatott adatok beküldői már esélyesen pályázhatnak az év végén kiosztásra kerülő jutalomra.

III. A leggondosabb adatfelvevő munkát szpeleográfiai terepfelvételnek nevezem. Ez alatt egy körülhatárolt barlangvidék részletes bejáráson alapuló barlangtani feldolgozását értem, valamennyi - barlangtani szempontból számottevő - karsztjelenség adatainak részletes megállapitásával. Erre a munkára már csak nagyobb létszámu csoportok, vagy igen sokoldalu képzettségü egyéni kutatók vállalkozhatnak. Mégis kivánatos volna, hogy a kellő gyakorlat megszerzése után a barlangkutató csoportok nagy részénél a nyári kutatások sulypontja az eddigi feltáró kutatásokról egyre inkább a terepbejárások irányába tolódjék el, hogy mielőbb befejezést nyerjen hazánk valamennyi barlangvidékének részletes szpeleográfiai felvétele. Ennek megtörténtével a barlangkataszter lezárható és publikálható lenne. Kétségtelen, hogy a szpeleográfiai felvételek gyümölcsözően hatnának vissza a feltáró kutatásokra is, és a jobb tervezhetőség a feltáró kutatások eredményességében is rövidesen megmutatkoznék.

A szpeleográfiai terepfelvételek ötlete távolról sem uj. Lényegében ezt csinálta Strömpl Gábor is már 1911-ben, midőn az Abauj-Torna-Gömöri barlangvidék valamennyi nagyobb barlangját felkereste és vázlatos rajzokat készitett róluk. Azóta is számos kutató járta már hegyeinket hasonló célzattal, de a bejárás részletesssége /sürüsége/ általában nem volt kielégitő. Ezért az a tapasztalat, hogy ilyen módon csak a nép által is közismert nagyobb barlangokról sikerült tudomást szerezni. Valahányszor egy-egy barlangok iránt is érdeklődő kutató más célból /pl. geomorfológiai, vagy még inkább földtani kutatás céljából/ kénytelen volt egy-egy hegyvidéket nagyobb részletességgel bejárni, mindannyiszor számos ujabb- bár általában kisméretü - barlang vált ismertté. Ezek összes adatainak a felvételére azonban a kutatónak csak ritkán volt lehetősége. Különösen ez az utóbbi megállapitás indokolja a szpeleográfiai terepfelvételek meginditását.

A szpeleográfiai terepmunkák megszervezése terén fontos a részletes tervezés, mely a térképek és az irodalom tanulmányozásától kezdve kiterjed a munkafolyamatok /földrajzi helymegállapitás, tszf. magasság meghatározása, térképezés, fényképezés stb./ személyi felbontására. Az előkészületnek ki kell terjeszkednie a szükséges engedélyek és felszerelés beszerzésére is.

Magát a terepbejárást olyan részletességgel kell elvégezni /erdős vidéken legalkalmasabb lombhullás után, vagy lombfakadás előtt/, hogy lehetőleg egyetlen sziklás terepészlet se maradhasson ki. A kőbányákat és egyéb mélyebb talajfeltárásokat külön fel kell keresni. Közben ajánlatos minél gyakrabban kapcsolatot keresni a környéket jól ismerő helybeliekkel /erdészek, vadászok, favágók stb./, hogy a terület közigazgatási hovatartozósága, a környező topográfiai elnevezések és az üregekkel kapcsolatos egyéb kérdések - lehetőleg a helyszinen - tisztázhatók legyenek. Celszerü a terepbejárásról térképvázlatot és jegyzőkönyvet készitení. A talált barlangoknál a kérdőiv valamennyi megválaszolható pontját ki kell tölteni. Ugyancsak a helyszinen rajzolandók meg a topográfiai vázlat, a barlang alaprajza és legalább két szelvénye. Fényképfelvételek az adott lehetőségekhez képest készülhetnek, de okvetlenül legyen közöttük olyan is, amelyik a barlang azonositására alkalmas. Ezek közül egyik a barlang bejáratát a tágabb környezetével együtt távolabbról, a másik pedig közelebbről ábrázolja. Fényképes dokumentáció nélkül a munka nem teljes értékü. Csak szükség esetén helyettesithetik távlati rajzok.

A Dokumentációs Szakosztálynak beküldött szpeleográfiai terepjelentéseket szerzői jogvédelemben szándékozunk részesiteni, hogy adataik - az országos, statisztikai jellegü összesitésektől eltekintve - a szerzők engedélye nélkül felhasználhatók ne legyenek. Fokozottan áll ez a jelentések mellékleteire, a rajzokra, térképekre és fényképekre. Publikálás esetén a prioritás megállapitása után rögzitendő a barlang felfedezőjének, illetőleg dokumentálójának a neve. Ujravizsgálatnál a kutatás inditványozóját is meg kell emliteni.

A barlangtani dokumentáció terén átlagon felüli teljesitményt nyujtó kutatókat Vezetőségünk a Dokumentációs Szakosztály javaslata alapján évről-évre jutalmazni szándékozik.

..... hegység ..... község, város

SZPELEOGRÁFIAI TEREPJELENTÉS

/Figyelmeztetés. Csak megbizható, ellenőrzött adatokat irjunk be. A becslésen alapuló számadatok elé tegyünk «kb.» jelzést, a bizonytalan megállapitásokat pedig a bejegyzés vagy az aláhuzott szó után tett «/?/»-lel jelöljük meg./ További kitöltési utasitások a hátlapon.

.....
/a felkeresett karsztjelenség neve/

Előzmény

Előző kutató/k/: ...../név, évszám/
Felhasznált szakirodalom: /szerző, cim, megjelenési hely, évszám, lapszám/: .....,
.....
.....
A kutatás inditványozója: .....
A felkeresés alapja: .....

Elnevezés

Irodalmi elnevezés/ek/: .....
Helyi elnevezés/ek/: .....
Javasolt elnevezés: .....

A karsztobjektum jellege

Barlang /éspedig: hidegvizes, aktiv patakos, időszakosan aktiv, szenilis; nyelőbarlang, forrásbarlang, átmenő, hévizes eredetü; zsomboly, rókalyuk, kőfülke, sziklaeresz, sziklaodu, rétegrés-barlang, sziklahasadék, kőkapu ...../

Viznyelő /állandóan aktiv, időszakos, szenilis, Sziklás, elagyagosodott ...../

Töbör /beszakadásos, oldásos, rogyásos, ...,Nyelőlyukkal ...../

Karsztforrás /Bővizü, gyérvizü, állandó, időszakos, intermittáló .....
Árvizi forrásszáj, forráscsoport ...../

Egyéb karsztobjektum /Karrmező, karrlejtő; Szurdokvölgy, vakvölgy; Szigethegy, bérc, .../

Közigazgatási fekvés

....., megye, ... járás, ... község ..... dülő,
..... város, ... kerület, ... ut, utca, tér ..... házsz. ..... hrsz.

Földrajzi fekvés.

..... község templomától ....., ° irányban ..... m-re,
.....-tól /tereptárgy/ ....., ° irányban ..... m-re,
.....-tól /tereptárgy/ ..... ° irányban ..... m-re.
/bemérve, helyszini becslés, térképről lemérve ...../

A bejárat tszf. magassága az Adriai vagy a Balti tenger felett: ..... m.
/Szintezéssel, lejtőszögből, aneroiddal, térképről ..... megállapitva/

A használt térkép cime: .....
méretaránya: ..... száma: ..... kiadásának éve: .....

Jegyzet: .....
.....
.....
.....

Földtani adatok

A bezáró kőzet kora: ..... megnevezése: .....
települése: ..... pados, ... réteges, ... dőlése: .....
tektenikai viszonyai: ..... litoklázisirányok .....

A kitöltés anyaga: kőtörmelék, kavics, homok, iszap, agyag, humusz, ...
mennyisége: sok, közepes, kevés, ...

Ásványos kiválások: kalcit, tűs aragonit, lublinit, gipsz, barit, pirit, hematit, limonit, opál, ...
.....

Egyéb megfigyelés: .....

Hidrográfiai adatok

Forrás, patak vizhozama: ..... l/p, hőmérséklete: .... C^o, keménysége: ..... nkf,
vizkémiai adatai: .....

Állóviz legnagyobb mélysége: ..... m, átlagos mélys.: ..... m, területe: ..... m^2
mennyisége: .....

Csepegőviz előfordulása: ....., összhozama: ..... l/p,

Viznyelő vízgyűjtő területe ..... m x .... m, effektiv nyelése: ..... l/p,

Egyéb megfigyelés: .....

Morfológiai adatok

Genetikai tényezők: tektonika, ... karsztviz, héviz, korrózió, erózió, korrázió, kavicserózió, abrázió, defláció, kifagyás, inszoláció, ...

Nagyformák: ..... db bejárat, hasadék, folyosó, terem, akna, kürtő, fülke, gömbfülke, üst, szorító, kuszójárat, szikla- v. kavics- terasz, törmelékkúp .....

Kisformák: kis gömbfülke, csésze, alveola, ujjhegy benyomat, kanellura, karrbarázda .....
.....

Képződmények: cseppkőkéreg mennyezeten, falakon, talajon; sztalaktit, sztalagmit, oszlop, mésztufagát, karfiolcseppkő, borsókő, montmilch, barlangi gyöngy, excentrikus cseppkő /görbe cseppkő/, anemolit, cseppkőléc, - zászló, szalmacseppkő, leopárd - bőr, ...

Cseppkőképződés: erős, közepes, gyenge, nyomokban, hiányzik, - Récens, megszünt.

Egyéb megfigyelés: .....

Meteorológiai adatok

Léghőmérséklet a bejárattól ..... m-re: ..... C^o, relativ páratartalom: ..... %.

Léghőmérséklet a barlang legtávolabbi pontján: ..... C^o, rel. párat. u.o. ..... %.

Légmozgás: kifelé, befelé irányul, ... sebessége a .... pontnál ..... m/sec.

Külső hőmérséklet ugyanakkor a barlang bejáratánál /árnyékban!/: ..... C^o.

Egyéb megfigyelés: .....

Jegyzet: .....
.....
.....
.....
.....
.....

Ásatási adatok

Ásatásra alkalmas terület nagysága / fél m-nél vastagabb kitöltéssel/: ..... m^2

Kitöltés anyaga a felszinen: humusz, agyag, homok, kőtörmelék, ...
várható vastagsága: igen nagy, közepes, csekély, ...
állapota: látszólag érintetlen, bolygatott / frissen, régen, ásatásszerüen/. Teljesen, részben kiásva.

Felszinen, bolygatott csont, cserép, ... található.
Feltáró kutatás közben előkerült leletek: ...../hol vannak? /

Régebbi ásatások /név, évszám/ .....

N.B.! A barlang kitöltését a természetvédelmi és a muzeumtörvény védi. Ne bolygassuk az üledéket, a feltáró kutatásnál előkerült leleteket pedig adjuk át a MKBT illetékes szakbizottságának.

Biológiai adatok

Előforduló állatok, ill. nyomaik: róka, borz, nyest, denevér, bagoly, rovar, ...
vizi lény, ...

Előforduló növények: baktérium, gomba, penészgomba, alga, zuzmó, moha, ...
virágos növény, ...

Begyüjtött élőlények: .....
feldolgozásra átadva: ...../név, tel.:/ .....
/dátum/, ...

Egyéb megjegyzés: .....

Történelmi adatok

Felfedezés időpontja: ..... év, ... hó, ... nap. Felfedező neve: .....

Feliratok és dátumaik: .....

Lakottság nyoma: bővités, elfalazás, kőrakás, tüzhely, kormozás, ...

A barlanghoz füződő mese, néphagyomány, monda: .....

Egyéb megjegyzés: .....

Gyakorlati adatok

Megközelithető: .....-ig /vonaton, autóbuszon, gépkocsival/. Innen gyalog .....
..... utvonalon ..... óra alatt.

Megtalálását megkönnyitő tereptárgy: .....

Meg tudja mutatni: ...../név, cim/ ...../ foglalkozás/

Szükséges felszerelés: világitóeszköz, munkaruha, ... m kötél, ... kötélhágcsó, mászórud, gumiruha, ...
Világitóeszköz, munkaruha nem szükséges.

Jelentőség: idegenforgalmilag rendezve, - kiépitésre alkalmas; óvóhelynek, raktározásra, gombatenyésztésre, gyógyhelynek alkalmas. Foszfátföldet, guánót, diszitőkőipari nyersanyagot, ... tartalmaz. Turista látványosság. Bivakolásra alkalmas. Jelentéktelen üreg.

Egyéb megjegyzés: .....

Jegyzet: .....
.....
.....

Összefoglaló felmérési adatok

A járatok összhossza alaprajzban /főág: ..... m, mellékágak: ..... m/ összesen: ..... m
A járatok összhossza valóságban /főág: ..... m, mellékágak: ..... m/ összesen: ..... m
Legnagyobb horizontális kiterjedés /szélső pontok távolsága vetületben/ ..... m
Legnagyobb vertikális kiterjedés a bejárattól + ... m, - ..... m, összesen ..... m
Alapterület: ..... m^2 /planimetrálva, .../Köbtartalom ..... m^3 /becslés ...../

A kutatás stádiuma

Elvégzett kutatások: helymegállapítás /becsléssel, ... műszerrel/, tszf.magasság megállapítása /térképről, ... műszerrel/, Térképezés, szelvényezés a 0, I, II, III. és IV. pontossági kategóriának megfelelően, fényképezés, vizelemzés, gyűjtés.

Végzendő kutatások: pontos topográfiai és közigazgatási fekvés megállapítása, tszf. magasság bemérése, térképezés, szelvényezés, fényképezés, vizfestés, feltárás, ásatás, ... gyűjtés, ...

Egyéb megjegyzés: .....

Mellékletek /betétlapokon!/

1./ Helyszínrajz, topogr.vázlat /az É-i irány és a távolságok bejelölésével/
2./ Barlangalaprajz /bejárat/ok/ helye, É-i irány, szelvényirányok, lépték!/
3./ Metszetek /a felmérési pontok helye és a lépték feltüntetendők/
/Valamennyi rajzmellékleten fel kell tüntetni a felmérő/k/ és a rajzoló nevét, valamint a felmérés dátumát is./
4./ Fényképek /hátlapjukra ráírandó a téma, a dátum és a készítő neve/.
Egyéb melléklet: ..... jegyzék, ... vizsg. eredmény, ...

A jelentéskészítés adatai

A bejárás időpontja: 196 .... év, ... hó, ... nap.
A jelentéskészítő neve: ..... foglalkozása: .....
Lakcíme: ..... Telefon: .....
Munkahelye: ..... Telefon: .....
Barlangkutató csoportjának neve és címe: .....
Dátum:
..... 196 ..... év, ... hó ..... nap.

.....
/aláírás/

Jegyzet: .....
.....
.....

Kitöltési utasítás. Előnyomott válaszok esetén a megfelelő szót, ill. szavakat alá kell húzni, vagy az előnyomottak között nem szereplő kifejezést a kipontozott helyre beírni. Helyhiány esetén 1./, 2./, 3./ stb. utaló számokat kell a megfelelő rovatba beírni és a szöveget ugyanazon utalószám megismétlésével a jegyzetrovatban folytatni, lehetőleg ugyanannak a lapnak az alján. Hosszabb szövegek betétlapokra írandók. Betétlapokon kell mellékelni a rajz- és fényképmellékleteket is. /Pauszpapírra tussal rajzolt térképek eredetijét a szerző - fénymásolás után - visszakaphatja./ - Célszerű a kitöltést írógéppel végezni és karbonpapírral legalább két példányban elkészíteni. Egyik másolat a kutatónál, vagy a barlangkutató csoportjánál marad. Az eredeti példányt pedig összes mellékleteivel együtt a következő címre kell beküldeni: Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dokumentációs Szakosztálya, / Dr. Bertalan Károly /Budapest, VI., Gorkij-fasor 46-48..sz.

MAGYARÁZAT A SZPELEOGRÁFIAI TEREPJELENTÉS KIÁLLÍTÁSÁHOZ

Az ürlap kitöltésének vezető szempontja a különlegesen hangsulyozott megbizhatóság legyen, nehogy téves adatok kerüljenek bele a barlangkataszterbe, az adatok kétes voltának jelzése nélkül. Ezért szükséges valamennyi becslésen alapuló számadat «kb.» jelzéssel való megkülönböztetése a mért adatoktól. Az egyéb megállapitások helyessége terén felmerülő kétségeket a bejegyzés, vagy az aláhuzott szó után zárójelbe tett kérdőjellel jelöljük meg.

A fejrovat két vezérszava a jelentések rendezését /lerakását/ van hivatva megkönnyiteni. Itt a «hegység» szó elé pl. az alábbi megjelölések kerülhetnek: Soproni-hg., Kőszegi-hg., Villányi-hg., Mecsek, Balaton-felvidék, Bakony, Vértes, Gerecse, Budai-hg., Pilis, Visegrádi-hg., Börzsöny, Cserhát, Mátra, Bükk, É-Borsodi-karszt, Zemléni-hg. /Részletesebben lásd: dr. Leél-Őssy Sándor: Magyarország karsztvidékei. - Karszt- és Barlangkutatás, I. kötet, Budapest, 1960. p. 79-89./

A fejrovat másik vezérszava /község, város/ megegyezik a közigazgatási fekvés megfelelő rovatába beirt település-névvel és csak a könnyebb kezelhetőség kedvéért van kivetitve. Ennek megállapitására nézve lásd a közigazgatási fekvésnél mondottakat.

A cimrovatba /a felkeresett karsztjelenség neve/ a barlang, vagy egyéb karsztjelenség köznevszerű ismert neve, illetőleg ilyen hiánya esetén a kutató által javasolt elnevezés irandó.

Előzmény. Ezt a rovatot több hozzászóló feleslegesnek itélte, ezért részletesebben kell indokolnom. Adatgyüjtő munkánknak az elődök kutatási eredményeihez kell kapcsolódnia, azokat továbbfejleszteni, vagy szükség esetén helyesbiteni. Ezért már a terepre való kiutazás előtt tájékozódnunk kell, hogy ki és milyen eredménnyel kutatta a felkeresni szándékolt karsztjelenséget. Élő és elérhető kutatókkal célszerű személyesen is érintkezésbe lépni, egyébként a publikált anyagra vagyunk utalva. Utóbbit márcsak azért is ajánlatos előre beszerezni, hogy adatait a terepen ellenőrizhessük és kiegészithessük. Később ugyis meg kellene ezt tennünk, mert korszerű feldolgozás el sem képzelhető a vonatkozó teljes irodalom felsorolása nélkül. Ez természetesen nem könnyű feladat. Szerencsére néhány idősebb kutatónk /a Bibliográfiai- és a Kataszteri Szakbizottság munkatársai/ ezt a munkát nagyrészt már elvégezték, ezzel mintegy megszabva a további terepmunka irányát. Tapasztalataik és irodalmi ismereteik teszik őket elsősorban alkalmasakká a kiegészitő, vagy uj kutatások inditványozására. A munkában való résztvételüket és felelősségüket külön rovat rögziti.

Természetesen a barlangkataszter felállitását kezdhetnénk előlről, kizárólag a terepmunkára alapozva is. Különösen fiatal, vagy kezdő kutatók hajlamosak ilyen megoldásra. Ennek két fő oka szokott lenni: a szakirodalom nem ismerése és saját eredményeik tulértékelése. Arról az esetről nem is szólva, mikor valaki tudatosan hallgatja el elődeinek eredményeit, hogy ilyen módon magának biztositsa az elsőséget. Márcsak azért is kitartóan nyomoznunk kell az előzmények után, hogy ez a vád ne érhessen. De mindezektől eltekintve is képzeljük el, hova vezetne, ha a következő nemzedékek is ujra előlről kezdenék az adatgyüjtést. Ha semmi más, az időközben megsemmisült, vagy megváltozott karsztjelenségek kimaradnának látókörünkből. Természetesen egyebek is.

Az egyes alrovatokra térve, az «előző kutató(k)» nevét és kutatásuk időpontját egyelőre idősebb kutatóinknál való érdeklődés utján és az irodalomból, idővel majd társulati irattárunkból állapithatjuk meg. Ugyanez áll a szakirodalomra nézve is. Kivánatos, hogy az eddigieket «a kutatás inditványozója» adja meg. Inditványozó alatt ugyanis elsősorban az értendő, aki a viszonyok ismeretében irányt szab a kutatásoknak. «A felkeresés alapja» lehet valamelyik fentebbi forrásból származó adat, ebben az esetben ide azt irjuk, hogy «X.Y. irodalmi adata», vagy «X.Y. szóbeli közlése». Amennyiben bejelentés révén értesültünk az illető karsztjelenség hollétéről, ugy a bejelentés adatait /név, lakhely, dátum, cimzett/ is az utolsó alrovatba irjuk. Ugyancsak itt rögzitjük azt a tényt is, ha a karsztjelenségre a rendszeres terepbejárás során, vagy egyéb módon bukkantunk. A lényeges az, hogy az előzmények rovatából világosan kiderüljön, hogy a kutatás tárgya ismeretes volt-e szakkörökben, vagy az adatfelvevő érdeme annak felfedezése.

Elnevezés. Az irodalomban szereplő elnevezéseket betű szerint kell kimásolni. Utánuk zárójelbe teendő, hogy ki és mikor használta ezt az elnevezést. A helyi elnevezéseket a lakosság

körében érdeklődve igyekezzünk megállapitani, de csak az általánosan használt neveket irjuk be. Ha az objektumnak nincs neve, vagy az valamilyen okból nem felel meg szakirodalmi használatra /pl. tul gyakori, nem kifejező, vagy közönséges/, akkor az adatfelvevő joga, sőt kötelessége uj nevet javasolni, hasonlóan az esetleges szinonimák közül a legmegfelelőbbet kiválasztani. Uj nevek adásánál lehetőleg a barlang környezetében található földrajzi nevekből /hegy, völgy, dülő, erdőrész, szikla, stb. neve/ induljunk ki és ezt egészitsük ki találó tipusnévvel. A névadásnál rövidségre, világosságra és magyarosságra törekedjünk. Kerüljük a komolytalan, tréfás elnevezéseket, valamint azokat is, amelyek nem időálló jelleget rögzitenek és csak a pillanatnyi állapotra jellemzőek. A javasolt elnevezést kivánatos meg is indokolni, szükség esetén a lap alján levő jegyzetrovatban folytatva a szöveget.

A karsztobjektum jellege kérdéscsoportban valamelyik elől álló szó aláhuzásán kivül az utána zárójelben felsorolt meghatározások közül is alá kell huzni a találót, vagy - amennyiben egyik sem megfelelő - a kipontozott helyre kell a hiányzót beirni.

Közigazgatási fekvés alatt nem mindig a legközelebbi település neve értendő, hanem az a közigazgatási körzet, amely területére az objektum ténylegesen esik. Régebbi topográfiai - és turista-térképeink feltüntetik a közigazgatási határokat is, de ez csak tájékoztatásul szolgálhat, mert kiadásuk óta változások történhettek. Utóbbiakra nézve uj kiadásu /községhatáros/ térképeink szolgálhatnak felvilágositással, ezek azonban kis léptékük miatt a határok közelében pontatlanok. Ilyen esetben a helyszinen nyert felvilágositás lehet segitségünkre.

A földrajzi fekvés cimü rovatnál az első sor az objektum közelitő pontosságu fekvését adja meg. Erre feltétlenül szükség van, de szükség esetén térképről is lemérhető. A következő két sor közelebbi, a térképen jól azonositható tereptárgyakhoz képest adja meg a barlang fekvését. Ezeknél a távolság megadása csak akkor szükséges, ha nem sikerülne a pontot több irányból bemérni. Az irányok bemérése lehetőleg közvetlenül történjék. Az irányok megadása a kiválasztott tereptárgytól a barlang felé nézve értendő. A fokokat É-tól K-re /az óramutató járásával egyezőleg/ számitjuk. /K = 90°, DK= 135°, D= 180°, Ny= 270° stb./ Eltérő beosztásu müszer /buszszola, Bézárd-tájoló stb./ használata esetén a kapott értékeket számitsuk át a fent leirt irányban számitott fokértékekre. Az adatok beirása után fel kell tüntetni azt a módszert, ahogyan a megállapitásuk történt.

Tengerszint feletti magasság alatt mindig a barlang /fő/ -bejáratának tszf. magassága értendő, itt is a bejárat középpontjának talajszintje küszöb/. Aláhuzással jelöljük meg, hogy a magassági adat az Adriai-tenger szintjétől /Trieszt/, vagy a Balti-tenger /Kronstadt szintjétől van-e számitva. Ugyancsak aláhuzással jelöljük meg a megállapitás módját és a kipontozott helyen esetleg a pontosságát is /pl. ± x méter/.

A földrajzi fekvést tömör fogalmazásban szövegesen is adjuk meg a rovatok alatti kipontozott helyen. A számszerü adatok a térképre való felrakás, a szöveg a terepen való megkeresés célját szolgálja.

Földtani adatok. A bezáró kőzet korát /pl. karbon, triász, jura, kréta, eocén, oligocén, miocén, pleisztocén, holocén; ezeken belül alsó-, középső- vagy felső/, valamint megnevezését /pl. dachsteini mészkő, megyehegyi dolomit, fődolomit, szaruköves mészkő, krinoideás mészkő, hárshegyi homokő, nummulinás mészkő, édesvizi mészkő, andezittufa, bazalt, stb./ vagy a munkában részt vevő geológus adja meg, vagy - szükségmegoldásként - föltani térképről is leolvasható. Kétes esetekben azonban ajánlatos jellegzetes - legalább ökölnyi - frissen letört kőzetmintát hozni és azt a területet ismerő geológussal meghatároztatni. A megnevezésben mindig legyen benne a kőzettani jelleg /pl. mészkő, dolomit, stb./ is!

A bezáró kőzet településén egyrészt annak vastag-pados vagy pl. vékonyan rétegzett, esetleges tömeges megjelenését értjük, másrészt a rétegek térbeli elhelyezkedését. Utóbbit a réteg felületén fokokban mérjük és ugy adjuk meg, hogy a dőlés irányát /amerre a réteglap dől/ törjük a dőlés-szöggel, /ahány fokkal a réteglap lejt/. Tehát pl. 180/25° dőlés azt jelenti, hogy a réteglap D-i irányba lejt /dől/ 25° alatt.

A kitöltés anyagára nézve csak a meglévő feltárások alapján adjunk választ a megfelelő szó aláhuzásával. A kitöltést a válaszadás kedvéért se bolygassuk!

Az ásványos kiválásokat lehetőleg a helyszinen határozzuk meg és csak szükség esetén hozzunk belőlük mintát, de ügyeljünk arra, hogy ezáltal minél kisebb kárt okozzunk.

Hidrográfiai adatok. Különösen karsztforrásoknál, patakos barlangoknál és viznyelőknél nagy jelentőségüek. A helyszinen megállapitható adatok mellett itt is célszerü mintát behozni elemzésre, magával a megmintázandó vizzel többszörösen átmosott, tiszta üvegben.

Morfológiai adatok. A kérdőcsoportra általában aláhuzásokkal adhatók meg a válaszok. A karsztviz előtti kipontozott helyre a karsztviz jellegét /alfa, vagy béta/ lehet beirni. A nagyformák, kisformák és képződmények rovataiban mindazokat a kifejezéseket huzzuk alá, amelyek csak előfordulnak.

Meteorológiai adatok. Az előirtakon kivül légnyomási, ionizáltsági, jegesedési stb. adatokkal egészithetők ki az egyéb megfigyelések rovatában és a jegyzetrovatban.

Ásatási adatok. Ásatás szempontjából elsősorban a barlang előtere és bejárati régiói jöhetnek tekintetbe. Néha azonban belső termekben is van megfelelő mennyiségü üledék. A kitöltés vastagságára az oldalfalak lefutásából következtethetünk némileg. A kitöltés vastagságának megállapitása kedvéért semmi esetre se bolygassuk meg az üledéket!

Biológiai adatok. Részletes bioszpeológiai felvétel specialisták feladata, a kérdőiven elégséges ehhez néhány támpontot adni a feltünőbb és biztosan értelmezett életnyomok bejegyzésével.

Történelmi adatok. A felfedezés időpontjának kitöltésére csak a napjainkban megnyilt üregeknél van lehetőség a terepen a lakosság felvilágositása alapján. A barlangok falán néha nagy számmal látható feliratok dátumai az üreg ismertségére nyujtanak felvilágositást, esetleg évszázadokkal visszamenőleg is. Különösen az ilyen régi keletü feliratokra vadászunk! Az érdekesebbeket fényképen is örökitsük meg.

A lakottság nyoma rendszerint a barlang legujabb kori történetéhez szolgáltat adatokat.

A barlanghoz füződő néphagyományok és mesék közül a gyakori «kacsá»-ra elég egy szóval utalni, feljegyezvén állitólagos kijöveteli helyét. Az érdekesebb néphagyományokat esetleg érdemes részletesebben feljegyezni, és betétlapon mellékelni. A megfelelő rovatban ilyenkor elég a létükre utalni.

Gyakorlati adatok. Feladatuk a következő kutatók részére megkönnyiteni a barlang felkeresését és bejárását. Az üregnek a terepen való megtalálását megkönnyitheti feltünő közli terep - tárgy /épület és egyéb mütárgy, szikla, völgy, árok és egyéb terepidom, jellegzetes növényzet/, még inkább a helybeliek kalauzolása.

A szükséges felszerelés rovatába a barlang bejárásához szükséges felszerelést irjuk be. A továbbkutatáshoz és feltáráshoz szükséges eszközöket a jegyzetrovatba irjuk. A barlang gyakorlati jelentőségét aláhuzással adjuk meg, esetleges tudományos jelentőségét az egyéb megjegyzés rovatába irhatjuk.

Összefoglaló felmérési adatok. Csak pontos felmérés alapján tölthető ki. A barlang alaprajzáról lemért adatok az első sorba kerülnek. A második sorban szereplő valóságos összhossz a mérési részletadatokból összegezéssel nyerhető, de nem az összes mért távolság mechanikus összeadásával, hanem értelemszerüen összeválogatva a részletadatokat. Folyosók hosszát általában tengelyvonalukban mérjük, a mellékágak hosszát azonban ne a csatlakozó fixponttól, hanem a mellékág torkolatától számitsuk. Kőfülke hossza /»mélysége»/ alatt a nyilására merőleges méretét értjük. A vertikális összetevők a szelvényekről olvashatók le. Általában csak olyan üregről állitsunk ki terepjelentést, melynek valamelyik mérete eléri a 2 m-t, és legalább egy ember elfér benne.

Az alapterület pontos alaprajzról planiméterrel, milliméterhálózattal, vagy sokszög módszerrel állapitható meg. Köbtartalom egzakt módon csak Maucha-Tóth rendszerü felmérés alapján számitható, egyébként néhány keresztszelvény alapján csak becsült érték irható be «kb.» jelzéssel.

A kutatás stádiuma. A térképezés pontossági kategóriáira nézve az alábbiak tájékoztatnak:

0	kategória	rajz (méretarány nélkül)
I.	kategória	vázlat /nagyjából irány- és méret-helyes, de müszer nélkül készül/
II.	kategória	térképvázlat /állandósitott fixpontok nélküli, müszeres felvételen alapuló, de aránylag kevés mérési adaton alapuló, némileg még vázlatos ábrázolás. Jellegzetes metszetek is tartoznak hozzá/.
III.	kategória	Barlangtérkép (lehetőleg pontos ábrázolása az egyszerü müszerek felhasználásával felmért barlangnak. A fixpontok a barlangban is és a térképen is jelölve vannak. Az összes szükséges metszeteket tartalmazza.)
IV.	kategória	Müszaki barlangtérkép /mérnöki szabatossággal felmért, müszaki munkák végrehajtására is alkalmas barlangi tervrajz./

/Lásd a Tájékoztató 1960. dec. számának 553. oldalán lévő táblázatot./ A térképezés pontosságát a megfelelő római szám bekarikázásával jelöljük. Megitélésénél inkább szigoruak legyünk, mint elnézőek.

Mellékletek. A helyszinrajz egymáshoz közel fekvő barlangok esetében közös lapon is készülhet, de ebben az esetben pauzra rajzoljuk, hogy valamennyi üreg törzslapjához készithető legyen róla külön-külön fénymásolat. Az ürlapon figyelmeztetésül megadott adatokon kivül a rajz - mellékleteket lássuk el névrajzzal és jelkulccsal is. A fényképek legalább 6x9 cm-es, de inkább nagyobb méretüek legyenek. Felkasirozásuk esetén a fényképek alá irjuk az egyébként hátlapukra kerülő adatokat. Az egyes fejezetekről készitett és külön lapon mellékelt esetleges részletesebb leirásra az illető fejezetnél is és itt, a mellékletek utolsó rovatában is utaljunk.

A jelentéskészités adatai. A barlangkutató csoport adatai legcélszerübben bélyegzőlenyomattal adhatók meg. Dátumhoz mindig a kiállitás tényleges időpontját irjuk.

Az adatok feldolgozásával és a jelentés beküldésével ne késlekedjünk.

Dr. Bertalan Károly

KUTATÓCSOPORTJAINK MUNKÁJÁRÓL

Uj feltárások az Abaligeti barlangban.

Hir a Baranyamegyei Idegenforgalmi Hivatal Kutatócsoportjának uj feltárásáról.

Az Abaligeti barlang «Könyvtár» teremből /335 m/ nyilik a barlang II. oldalága, melyet Bokor Elemér 71 m hosszban mért fel. Az oldalág további szakaszait tárták fel most kutatóink. Az oldalág három elkülönülő részre osztható:

I. rész: Kuszoda. Szük, tekervényes folyosó. Felmért hossza 125 m, tovább becsült szakasza kb. 25 m.

II. rész: Labirintus. Eróziós folyosók szövevénye 4 teremmel. Becsült hossza kb. 150 m.

III. rész: Felső szakasz. Feltehetőleg ős-karszt-maradvány, különleges képződményekkel.

A «Kuszoda»-szakasz első része 71 m hosszban száraz. A fenék agyag, a folyosó átlag szélessége 40-50 cm, magassága 60-70 cm. A második rész, kb. 80 m, a kutatót igen nagy megpróbáltatásnak teszi ki. A folyosó átlag 40-50 cm széles, ugyanilyen magas. Eróziós párkányok /Nyuzda, Nyiró/ nehezitik a közlekedést.

A Labyrintus az első teremmel kezdődik. Eróziós folyosók alkotják, több szintre oszolva, majd ujra egyesülve. Gyakoriak a sziklahidak, melyek ketté osztják a járatot. A falak korrodáltak. A járat átlagszélessége 50-60 cm, magassága 90-100 cm. Természetesen szüketek itt is akadnak. Többnyire ezeken a helyeken duzzasztják vissza tufa gátak a patakot kis tavacskákká.

A Labirintus végén a negyedik terem található a Nagyomlással. A patak a terembe egy szük nyiláson folyik be. Mikor utolsó vállalkozásunk bent járt, a hideg idő miatt csak szivárgó vizet talált. Hat kutató megmászta a Nagyomlást és tágas folyosót talált a terem talpa felett kb. 10 méterrel. Átlag szélessége 2-3 m, magassága 4-5 m. Szép cseppkövek ékesitik. Különösen a Niagara és a Narancszuhatag tesz mély benyomást a kutatókra. Különleges képződmények a tüskés cseppkövek.

Az oldalág felmért szakasza 125 m. Legközelebbi vállalkozásunkon felmérjük az oldalág pontos hosszát. Ha a folyosót járhatóbbá tesszük, pontos térképét is elkészitjük.

Az ujonnan feltárt, kb. 500 m hosszu járattal az Abaligeti barlang összes hossza meghaladja az 1 km-t.

Berényi Ü. István

A Csoport vezetője, Vass Béla telefonon közölte, hogy a jelentésben szereplő uj szakasz hossza felmérve 340 m. Január 13.-án a csoport kutatói a felső szakasz végét lezáró omlást leküzdve ujabb szakaszt tártak fel kb. 200 m hosszuságban. A feltárás tovább folyik.

/Szerk./

Uj szakaszt tártak fel a miskolci kutatók a Létrási-viznyelőbarlangban.

A miskolci barlangkutatók ez év március 3-án a Létrási-viznyelőbarlangnak ujabb kb. 800 méteres szakaszát fedezték fel.

A barlangot először Jakucs L. és munkatársai tárták fel 1950 nyarán. Akkor néhány agyagszifon átásásával 200 m-re hatoltak be a viznyelőbe.

Most a miskolci kutatók ujból megkisérelték a továbbjutást, és vállalkozásuk sikerrel járt. A Jakucsék által kibontott szakaszokat nagyrészt ismét eltömte az agyag, ugyhogy a kutatást csak ezek ujra kibontásával kezdhették meg.

További bontással sikerült ujabb szakaszt feltárni, melyben nagyméretü, cseppkövekben gazdag termeken és szük hasadékokon át, majd széles, kavicsos patakmederben haladva tó partjára értek. Továbbjutás innen csak a mély vizen át lehetséges. Megpróbáltak átkelni rajta, - részben vizben, részben a falon mászva, - azonban kénytelenek voltak visszafordulni.

A Létrási-viznyelőbarlang immár mintegy 1 km-es hosszával a Bükk-hegység második legnagyobb barlangjává lépett elő, a szomszédságában tavaly feltárt Létrástetői-barlang után.

Kiváncsian várjuk az ujabb kutatások eredményét és Tájékoztatónk hasábjain a miskolciak beszámolóját a feltárásról.

/Várszegi Sándor közlése nyomán/

0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0 0o0

JELENTÉS

a Petőfi Barlangkutató Csoport 1962. évi munkájáról

Csoportunk a Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztállyal együttmüködve és annak patronálásával végezte feltáró és feldolgozó munkáit.

1962. tavaszán egy hetes terepbejárást végeztünk az Aggteleki-karszton. Ennek során az Imolai-viznyelőbe leszállva sikerült a barlang végpontján megfigyelnünk az évközinél jóval nagyobb tavaszi vizmennyiség eltünésének helyét. A hatalmas viztömeg három hasadékban tünt el. E megfigyelés alapján jelöltük ki a nyári kutatómunkánk keretében sorrakerülő bontás szinhelyét.

Juliusban 3 hetes kutatótábort létesitettünk, az Élelmiszerkereskedelmi Tanulóiskola /KÖZÉRT/ barlangkutatóival együttmüködve az 1960-ban feltárt Imolai-viznyelőbarlang további szakaszainak feltárására. A tavaszi vállalkozásunk alkalmával kijelölt ponton nagytömegü kavicsos hordalék eltávolitásával járatszakaszt tettünk szabaddá, melyben táborunk utolsó napján

nagyobb sziklatömbökkel kitöltött részhez jutottunk, ahol a sziklák között élénk huzatot éreztünk. Tovább bontani akkor idő hiányában már nem tudtunk, a feladat megoldása az 1963. évi kutatótáborunkra vár.

Augusztus hóban résztvettünk a Vörös Meteor alsóhegyi expedíciójának munkáiban, térképezésben, adatgyüjtésben. Feltártuk és részlegesen felmértük a Banán-zsombolyt, melynek száját a Vörös Meteor kutatói az előző évben kirobbantották, de bejárni akkor idő hiányában már nem állt módjukban. A részleges mérés adatai szerint a zsomboly 39 m mély.

November 3-7 -ig résztvettünk a Meteor-barlangban szervezett földalatti tábor térképezési munkáiban is.

Évközben a Mátyáshegyi-barlangban folytattunk kutatómunkát két ponton. Egyik munkahelyünkön, az Ebédlő-teremben bontás utján egy igen omladékos kis terembe jutottunk. Bontási munkát végeztünk a Sárdagasztó-hasadék feletti Meteor-ágban is.

Az év során több tanulmányi turát tettünk a Solymári-, Ferenchegyi-, Szemlőhegyi- és Pályölgyi-barlangokban. A remetehegyi Hétlyuk-barlangban és a Rókahegyi-barlangban a hágcsótechnikát gyakoroltuk. Tavaszi terepmunkánk során a Baradla-, Béke- és Vass Imre-barlangokat is bejártuk.

Tóth Álmos

/// + /// + /// + /// + /// + /// + /// + // + /// + /// + /// + /// + /// + ///

A Szabó József Geológiai Technikum Barlagngkutató Csoportjának
1962. évi jelentéséből.

Csoportunk mint iskolai szakkör is müködik. Feladatunk az érdeklődő tanulókkal megismertetni és megszerettetni a barlangkutatást. Ezt a célt eddigi munkánkban el is értük. Távoli területeken végzett feltárási munkát nem tudunk megoldani.

Taglétszámunk: 5 felnőtt, 26 ifjusági tag.

Havonta két - összesen 22 - alkalommal tartottunk csoport-, ill. szakköri gyülést, ahol az elméleti ismereteket bővitjük, az elvégzett munkát és a soron lévő feladatokat értékeljük, ill. beszéljük meg.

16 alkalommal vezettünk munkaturát a Pálvölgyi-, Saskői-, Martinovich-hegyi- és Rókahegyi-barlangokba. A Rókahegyen kisebb cseppköves barlangot tártunk fel, melyet térképeztünk és fényképeztünk. A barlangról cikkünk jelent meg és rádióriport is készült róla.

Egy alkalommal felkerestük az aggteleki barlangokat. Végigjártuk a Baradla hosszuturáját és a Retek-ágat, valamint a Vass-Imre- és a Kossuth-barlangot.

12 alkalommal láttuk el a Barlangtani Muzeum ügyeletét.

Résztvettünk a jósvafői Vass Imre kutatóállomás XI. 7-i ünnepségén 12 fővel, valamint a dorogi barlangnapon 5 fővel.

Csoportunk munkájáról fényképekkel illusztrált naplót vezetünk.

Józsa László

% «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» % «» %

JELENTÉS

a Veszprémi Barlangkutató Csoport 1962. évi munkájáról.

Barlangkutató és feltáró tevékenységünket ebben az évben is a kabhegyi karsztra összpontositottuk. Az immár 8 éve ostromolt urkuti Macskalyuk-viznyelőben uj munkahelyet létesitettünk, melynek kijelölésénél felhasználtuk az eddigi feltárási kisérletek során szerzett tapasztalatokat. Az eddigieknél jobb telepitésü munkahelyen mintegy 10 m összhosszuságu, lépcsőzetesen lejtő tárót hajtottunk a törmelékbe, K-i irányban. Tárónk utolsó 2 métere már kifejezett karsztos barlangjáratot tár fel, mely azonban egyelőre még közel teljesen el van tömődve. A kutatás jelenlegi állását biztatónak itéljük.

Kisebb terepbejárások alkalmával kisméretü, az irodalomban eddig ismeretlen üreget tártunk fel a Hajag Ny-i oldalán, Svábpusztától 300 m-re É-i irányban.

Említésre méltó eredményünk még, hogy a Keszthelyi hegységben, az Ederics feletti dachsteini mészkő platón olyan viznyelőt találtunk, melynek alján egy üregből lüktető huzat fuj.

Ez az igen ritka természeti jelenség arra enged következtetni, hogy a viznyelő olyan nagyobb üregrendszerrel van összeköttetésben, melyben a légáramlást időnként vizszint zárja el.

Csoportunk tagjai aktivan résztvesznek a Magyar Ásványolaj és Földgáz Kisérleti Intézet által Öregháláson létesitett turistaház rendbehozási munkáiban.

Dr. Markó László

TÁRSULATI ÉLET

Társulatunk vezetősége 1963. január 22-én tartott ülést, mely nagyrészt a közgyülés előkészitésével foglalkozott. Végleges formába öntötték az uj alapszabályt és megvitatták az emlékérem és emléklapok adományozásával kapcsolatban a választmány által kiküldött bizottság által előterjesztett javaslatot.

A közgyülést előkészitő választmányi ülést január 24-én tartottuk. Az ülés megvitatta és elfogadta a közgyülés elé terjesztendő uj alapszabályt, valamint az 1963. évi költségelőirányzatot. Ebbe a NIM javaslatára 10.000.- Ft tartalékalapot állitottunk be, melynek esetleges felhasználásához felügyeleti szervünk hozzájárulása szükséges. A Barlangnap rendezésére, valamint az emlékérmek tervezésére és készitésére a költségvetésbe külön összeget állitott be a választmány. Az emlékérmek és emléklapok ez évi odaitélésére tett javaslatot a választmány is jóváhagyta. Dr. Dénes György szokásos titkári jelentésében közölte, hogy a tagdijhátralékban lévő tagok karton-jának kiemelése után a jelenlegi taglétszám mintegy 700 fő. Ismertette Dr. Bertalan Károly javaslatát a dokumentációs munka szinvonalának emelésére vonatkozólag, mely szerint a kidolgozott terepnaplók felhasználásával készült tartalmilag és formailag kifogástalan jelentéseket a jövőben jutalmazza a Társulat. Többek hozzászólása után Szilvássy Andor javasolta, hogy a beérkezett jelentésekkel kapcsolatban a Dokumentációs Szakbizottság véleményét a kutatási segélyek szét-osztásánál a jövőben vegyék figyelembe, illetve a legjobb jelentést benyujtó csoportot a kutatási segély egyrészével külön dijazzák. Végül egyéb kisebb ügyek megvitatása után a Jelölő Bizottság javaslatát Jamrik Károly terjesztette a választmány elé. A közgyülésen három évre megválasztandó tisztségviselők és választmányi tagok, valamint a Tanácsadó Testület tagjainak névsorát egy módositással a választmány elfogadta.

Közgyülésünk, - amelynek lefolyásáról már részletesen beszámoltunk - február 3-án volt a Nehézipari Minisztérium disztermében.

A közgyülés után elsőnek a Titkárság ült össze. Ezen a megbeszélésen Dr. Dénes György főtitkár vezetésével a titkárság tagjai felosztották egymásközt a teendőket. Eszerint a szakbizottságok összefogása, szakülések rendezésének ügye Balázs Dénesre tartozik; a kutató csoportok munkája, gyakorlatilag a Müszaki Szakosztállyal együttmüködve, a csoportok szervezési kérdései Révész Lajos ügyköre; a gazdasági ügyek irányitása, pénzügyi kérdések Szilvássy Gyula hatásköre; mig az irodai ügyvezetés, adminisztráció Schönviszky László munkaköre.

Az ujonnan választott vezetőség első ülését március 7-én tartotta. Dr. Bogsch László elnökünk külföldi utja miatt az elnöklést Dr. Kessler Hubert látta el. Dr. Dénes György főtitkár jelentésében közölte, hogy a közgyülés által elfogadott uj alapszabály jóváhagyása megtörtént. Javasolta az OTvH-hez előterjesztendő kutatási engedélykérések összeállitására, valamint a befutott munkatervek elbirálására, a tervek és munkahelyek egyeztetésére és a kutatómunka koordinálására egy Operativ Bizottság alakitását. Ennek a Bizottságnak állandó tagjai az egyik társelnök, mint elnök, Dokumentációs Szakbizottság elnöke, a főtitkár, mint elnökhelyettes, a szaktitkár és a szervező titkár, mint előadó. Dr. Bertalan szerint a kutatási jelentések értékelését ez a Bizottság látná el,

Dr. Dénes szerint a kutatóigazolványok kérdését is ez a Bizottság veheti munkatervébe. A barlangok felfedezésének kérdésével is foglalkozott a vezetőség. A szakmai szinvonal emeléséhez komoly dokumentáció megindítását, a csoportok munkáiba a szakbizottságok erőteljesebb bekapcsolását, irányítását tartja szükségesnek. Foglalkozott a vezetőség ezenkivül még a kiadványok kérdésével, a középlap, és a Tájékoztató ügyével, valamint a Barlangnap megrendezésével.

Társulatunk klubnapjait minden szerdán a Bányász Szakszervezet Székházában /Bp., VI., Gorkij fasor 46-48./ levő helyiségünkben tartjuk. Ezeken a klubnapokon többször rendezünk dia- és filmvetitéseket is, sokszor külföldi előadók részvételével. Ezek közül különösen Plesa Corneliu, a kolozsvári Speologiai Intézet tudományos munkatársának mult év decemberében tartott előadásáról kell megemlékeznünk. A neves román kutatótársunk rendkivül szép vetitett képek kiséretében Románia barlang illetve karsztvidékeit mutatta be.

Szaküléseink ez évi sorozatát március 8-án a Dokumentációs Szakosztály rendezésében Dr. Bertalan Károly előadásával kezdtük. Karszt- és barlangdokumentációnk mai helyzetéről szóló előadás tulajdonképpen a dokumentációs munka komoly meginditásának, egy teljes magyar barlangi kataszter felállitásának bevezetője volt. A szinvonalas előadáshoz, melynek külön érdekessége hazánk barlangjairól és azok feltárásának időrendjéről összeállitott táblázat volt, többen szóltak hozzá. A nagyszámu megjelenteknek a két meghirdetett hazai filmen kivül levetitettük még a bécsi barlangkutató kongresszuson nagy sikert aratott könnyübuvár kisfilmet is, mely a Tapolcai tavasbarlangban készült.

Sch. L.

()()()

igen eredményes őslénytani kutatómunkát julius 1-21 között a Tarkői- kőfülkében.

3./ Az 1962-es év folyamán három tudományos őslénytani dolgozat jelent meg, barlangokkal kapcsolatban.

Bertalan Károly és Kretzói Miklós: A tekeres-völgyi barlangok Veszprém mellett és az örvös lemming legdélibb előfordulása. 10 oldal.

Jánossy Dénes: Előzetes jelentés az 1. sz. Rejteki kőfülke állatmaradványairól. 10 oldal.

Jánossy Dénes és Darnay-Dornyai Béla: A Sikaliktya barlang /Keszthelyi hegység/ szubfosszilis faunája. 4 oldal.

Kettő a Karszt- és Barlangkutatás c. évkönyvben, a harmadik a Vertebrata Hungarica-ban.

Ezenkivül népszerüsitő jellegü ismertetések jelentek meg a Tarkői kőfülke ősmaradványairól /a Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató hasábjain két alkalommal Estók Bertalan és dr. Jánossy Dénes tollából és az egri Dobó István gimnázium évkönyvében/ továbbá a Répáshutai beszakadt barlang ősmaradványairól /Élővilág, 1962. I. szám, Jánossy/.

Dr. Jánossy Dénes

Március 5-én a Müszaki Szakosztály és a Felszerelési Szakbizottság megbeszélést hivott össze a Müszaki Egyetemre. Az előzetes értesités dacára viszonylag kevés csoport képviseltette magát. A megbeszélésen - csakugy mint egyes csoportok vezetőivel előzetesen folytatott beszélgetések alkalmával - az a nézet alakult ki, hogy az MKBT közös felszerelését elsősorban hágcsóval kell kiegészíteni. A szükséges egyéb felszerelést ugyanis a csoportok saját hatáskörükben is képesek beszerezni ill. elkésziteni, ugyanakkor a hágcsókészités igényli a legnagyobb müszaki felszerelést és gondosságot.

A résztvevők helyeselték a Müszaki Szakosztály vezetőjének javaslatát, hogy az egyes csoportok felszereltségének és ezen keresztül az egész Társulat müszaki szinvonalának felmérésére a csoportok jelentsék be a rendelkezésükre álló felszerelést.

Sárváry István

==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== + ==== +

SZEMLE

Könyvismertetés.

Karszt- és Barlangkutatás. A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Évkönyve II. évf. 1960. Budapest: Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság 1962. p. 145.

Évkönyvünk ezen második kötete is számos, értékes tanulmányt tartalmaz. A könyv felét jóformán Balázs Dénes: Adatok a délkinai karsztvidék szpeleológiájához c. német nyelvü dolgozata foglalja el, mely a szerző kinai tanulmányutjának eredményeit adja. Bevezetőben a rendkivül érdekes trópusi karsztvidék szpeleológiai kutatását ismerteti a régi kinai krónikák, a külföldi expediciók, őslénytani és földrajzi kutatások alapján. Majd a geológiai felépités, a vidékre vonatkozó jellegzetes klimatikus viszonyok és a nagyobb tájegységek ismertetése következik. A harma dik részben a dél-kinai karsztvidék barlangüregeinek fejlődési adottságairól, a kup- és toronykarsztok, valamint a felvidék barlangjairól, azok képződményeiről, jelenlegi élővilágukról és gazdasági felhasználás :ról ir. Függelékül a dél-kinai karsztvidék több száz barlangjából az általa megismert, mintegy 70 barlang decimális rendszerbe sorozott kataszterét adja. A jegyzék az egyes barlangokat jelentőségük mértékében ismerteti és némelyikhez jól

áttekinthető térképet is mellékel. Végül elég bőséges irodalom egészíti ki a tanulmányt, melyben a szerző a barlangok gyorsabb kifejlődésének, kialakulásának előidézőjül - mint jelentős tényezőket - a sajátos klimaviszonyokat, az évenként csak néhány hónapra korlátozódó rendkivül bőséges csapadékot, annak hevességét, a vegetáció bujaságát, a talaj bő humuszsavtartalmát és a csapadék salétromsavtartalmát jelöli meg. A könyv második dolgozata érdekesen dokumentálja, hogy egy méreteinél fogva látszólag jelentéktelen kis üreg feltárása is milyen jelentőségü lehet. A Tekeresvölgyi-barlangok között például a Dr. Bertalan Károly által annak idején szinte csak leletmentésszerüen felásott kisebb üregből kikerült mikrofauna az arktikus fajok, nevezetesen az örvös lemming legdélibb előfordulásához szolgáltatott értékes adatot. A Dr. Bertalan Károly és Dr. Kretzoi Miklós által irt cikk tulajdonképpen a Bakony első jégkorszakvégi barlangi üledéké - nek és ősmaradványainak ismertetése. Az évkönyv harmadik közleménye, Dr. Dudich Endre professzornak a Baradla barlangbiológiai laboratóriumáról szóló rövid ismertetése. A budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemnek ez a kutatóállomása a jugoszláv postojna-i, a francia moulis-i és a belga Han-sur-lesse-i után a negyedik ilyen intézmény Európában. Az állomás különleges felszerelésének ismertetésén kivül, annak elég bőséges és komoly jelentőségü tudományos feladatköréről is részletes tájékoztatást kapunk. Ezt követi még a «Biospeológica Hungarica» gyüjtő cim alatt a különféle folyóiratokban megjelent barlangbiológiai dolgozatok összefoglaló jegyzéke. A sorozatban 1959-1961 között összesen 14 tanulmány jelent meg. Az ÉKME Ásvány-Kőzettani Tanszékének Jósvafői Kutatóállomása 1959-ben a Vass Imre-barlangban elhelyezett klimatológiai és hidrobiológiai müszerekhez elektromos távmérő berendezést szerelt fel. Eszerint a kutatóház laboratóriumában felszerelt távmérőberendezés központja utján a barlang bármikor felhivható és az ott elhelyezett müszerek segitségével a barlang levegőjének hőmérséklete, páratartalma /a bejárattól 400 m-re/ és két helyen a csepegő vizmennyisége és elektromos vezetőképessége mérhető. Ennek a rendkivül érdekes, de elég bonyolult elektromos berendezésnek a müszaki ismertetése Gádoros Miklós cikke. A következő értekezés Ozoray Györgynek angol nyelvü, módszertani tanulmánya „A nem karsztos üregek genetikája magyarországi példák alapján" cimmel. Ebben a szerző a nem karsztos barlangok befoglaló kőzeteit, valamint az üregképződést preformáló tényezőket foglalja össze. Az üregképző folyamatokat pedig és az általuk létrehozott üregtipusokat külön rendszerbe foglalva ismerteti, mint a hézagos kőzetképződés, a tömegmozgás, a lepusztitó erők, a mállás, a fölharapodzott karsztos folyamatok és a belső erők nem tektonikus megnyilvánulásai által létrehozott üregeket. Végül megemliti a megjelenési mód és alak szerinti csoportositásokat, valamint osztályozza még az üregek kitöltéseit is. A tudományos alapon és szellemesen felépitett tanulmány annak idején az 1962. évi Tájékoztatónkban magyarul is megjelent. Az utolsó dolgozat Pályi Gyula Évkönyvünk első kötetében a cseppkövek és bevonatok szineződéseiről irott tanulmányának folytatása. Ezen angol nyelvü második részben a Fe és Mn tartalmu mészlerakodások szineződése terén végzett vizsgálatainak eredményeit adja a szerző. Évkönyvünk ezen második kötete, melynek gondos összeállitása és izléses szép kivitele Dr. Bertalan Károly szerkesztő lelkes és odaadó munkásságát dicséri, nemcsak hazai vonalon, hanem a külföldi szakemberek körében is méltó elismerésben részesült.

-viszky-

++

Külföldi hirek - lapszemle.

A Szovjetunióban, Bielajától délre, a Dél-Uralban fekszik a Kapova-barlang. 1959 januárjában fiatalabb paleolit rajzokat fedeztek fel benne. Az Ural területéről ilyen fajta barlangi lelet még nem volt ismeretes. Az ábrázolt állatok között leginkább a mammut és a barlangi medve fordult elő. A legtöbb rajzot a barlang bejáratától mintegy 150 méterre találták. A barlangot eddig kb. két és fél kilométeres hosszban tártákfel. A barlangról a szovjet Nauka i Zsizny cikke alapján a mult év egyik decemberi számában az Élet és Tudomány is megemlékezett. Ebből megtudtuk, hogy az A.Sz.Rjumin szovjet barlangkutató által felfedezett rajzok ellenőrzésére a Szovjet Tudományos Akadémia Régészeti Intézete O. N. Bader professzor vezetésével egy bizottságot küldött ki. A bizottság megállapitása szerint a rajzok 40-50 ezer évesek lehetnek, tehát a spanyol- és délfranciaországi, illetve észak-afrikai barlangok rajzainál idősebbek. /Élet és Tud. 1962. 49./

- . - . - . -

Barlangkutatóink általában kevéssé veszik figyelembe barlangjaink denevéreit. Pedig a barlangok ezen népes, kis élénk lakói több figyelmet érdemelnének. Szakembereinknek megfigyeléseinkkel, észrevételeinkkel talán ezen a téren nyujthatnánk a legtöbbet. Hacsak annyit köz-

lünk, hogy a téli időszakban ez vagy az a barlang denevérjeinktől mennyire lakott, milyen tömegben találtunk áttelelőket, már az is sokat mond. Ezzel felhivjuk figyelmüket, hogy melyik barlangot, mikor és milyen szempontból érdemes tanulmányozniok. Dalmácia barlangjaiban pl. kilenc denevérfaj fordul elő és az első időben először csak a Rhinolopus méhelyi-t jelentették. A nyár és tél folyamán a barlangkutatók 25 barlangban folytattak ökologiai megfigyeléseket. Ezeket a barlangokat a nyár folyamán a denevérek igen kedvelték, de télen a Rhinolopus blasi-n kivül más fajt nem találtak bennük. A hőmérséklet, amelyben telelni kezdenek, a többi fajra nézve a tropikus alakuak telelési hőmérsékletével hasonlitható össze. /Cave notes Vol. 4. No.4./

-.-.-.-.-

Az Amerikai Egyesült Államok Tenesse államában egy helyi összeállitásu jegyzék szerint több mint 700 barlang van. /Cave notes Vol.4.No.4./

-.-.-.-.-

Heller Florian dr. a Német Karszt- és Barlangkutató Szövetség elnöke a Petershöhle-ből kezeihez jutott excentrikus cseppkővel kapcsolatban a következő megállapitásokat tette. Szerinte semmi esetre sem a mész tisztán anorganikus lerakodásával állunk szemben. A képződmény szabálytalan, bizar formája után és felfelé növő excentricitása révén a mészkiválásnál baktérium, illetve növényi tevékenységre kell gondolnunk. Az excentricitás a sajátságos szemölcsös cseppkőképződményekkel áll kapcsolatban, amelyekről tudvalevőleg kimutatták, hogy képződésüknél nagy szerepet játszanak a mészalgák, amelyek bizonyos függőségben vannak a vasbaktériumokkal. Az ugynevezett «heliktit» román magyarázatát, mely szerint a kapillaritás játszana szerepet, Heller elveti. /Die Höhle 1962. 3./

-.-.-.-.-

Az amerikai Mammut-barlangban G.E. Hendrickson vizsgálatával, arra a megállapitásra jutott, hogy a barlang folyójának, az «Echo River»-nek a vize csak 60 %-ban származik a rések szivárgó vizeiből. A többi 40 %-ot a felszinen folyó Green River-ből kapja. /Die Höhle 1963.3./

-.-.-.-.-

Tropikus denevérekkel Brosset André érdekes kisérleteket végzett. A denevérek áttelelését tanulmányozta Nyugat-Indiában. 29 fajon helyszini megfigyelést végzett, 8 fajon pedig hütési kisérletet is végrehajtott. Bizonyos génuszok /Taphozous, Megaderma és Hipposideros/ sohasem telelnek, illetve nem alszanak téli álmot és un. hütési kisérletekkel sem lehetett őket erre ösztönözni. A Rhinolophidaeák és Vespertilionidaeák már szabályosan telelnek a természetben és hütési kisérlettel is ösztönözhetők voltak. /Cave Notes IV.4./

-.-.-.-.-

Az ujévi köszöntések alkalmával sajnálattal értesültünk, hogy három külföldi kollégánk, Prof. Ing. Paul Gabriel L i e g e o i s /Liege/, Mario M o l l a r /Trieszt/ és Gustav O b e r h u b e r /Salzburg/ elhunyt. Mindhárman résztvettek a bécsi kongresszuson, hol Társulatunk iránt meleg érdeklődést tanusitottak és könyvtárunkat küldeményeikkel többször támogatták. Emléküket mi is kegyelettel őrizzük.

id. Schönviszky László

-.-.-.-.-

A Belga Barlangkutató Társulat Sportaktiva Bizottsága barlangkutató iskolát szervezett. Az iskola feladata felkészíteni a fiatal kutatókat a barlangkutatásra, mert sajnos a legtöbb baleset Belgiumban is a gyakorlatlanság és megfelelő felkészülés hiánya miatt történik. Az oktatás három fokozatból áll: 1./ ismerkedés a barlangkutatással, 2./ vezetőképzés, 3./ felsőfoku vezetőképzés. /Spelunca 1962. jan.-márc./

A svájci Ticinese Barlangkutató Csoport 1960 és 1961 nyarán két nagy barlangot fedezett fel, amelyek egy rendszert alkotnak. A barlangok 2453 és 2238 m magasan a Basodinó középhegységben találhatók. /Spelunca 1962. jan.-márc./

Bajomi L.D.

BARLANGNAPUNKAT

ebben az évben Miskolcon, illetve a Bükkben tartjuk junius 22-23-án. A tervek szerint a budapesztiek 22-én, szombaton délben a Keleti Pályaudvarról 12.45-kor induló vonattal utaznak Miskolcra. Fogadás, eligazitás Miskolcon a Tiszai Pályaudvaron. A barlangos ankét este 18 órakor kezdődik az Ady Endre Kulturházban, Miskolcon. Ünnepélyes megnyitó, üdvözlések, előadás, csoportok rövid beszámolói. Utána közös vacsora. Másnap, vasárnap különféle turákon a diósgyőri Vártetői-zsomboly, az uj Létrási-cseppkőbarlang, a Kőlyuk és környékének, valamint a bányászcsoport kurtabérci munkahelyeinek és Lillafüred barlangjainak megtekintése. Szállás diákotthonokban 12-15.- Ft, vacsora 12.- Ft. Jelentkezés /elszállásolás, férfi és nő, vacsora és turán való részvétel/: Juhász András, Miskolc, Vörösmarty u. 16./ Borsodi Szénb. Tröszt Földt. Oszt./ cimére küldendők.

/+/+/+

Seite

Dr. K. Bertalan: Erklärungen zur Ausfüllung der speleographischen Meldeblätter 26
/Die Meldeblätter enthalten Fragen über die Art der Karstobjekten, die geogr., morphologischen, geologischen Daten, weiters über die hydrographischen, meteorologischen, biologischen, prähistorischen offenen und gelösten Probleme, den Stand der Forschungen. Es werden Ratschläge zur Ausfülung gegben./

Über die Arbeit der Forschungsgruppen 30
/Neue Erschliessungen der Abaligeer-Höhle. I.Berényi. - Die miskolcer Forscher erschlossen neue Gänge in der Létrástetőer-Höhle. S.Várszegi. - Bericht über die Arbeit der Petőfi-Forschergruppe. Á.Tóth. - Bericht über die Arbeit der Rudabányaer Forschergruppe. J.Kecskés. - Bericht über die Arbeit der Szabó József Geol. Techn. - Forschergruppe. L. Józsa. - Bericht der Forschungsgruppe Veszprém. Dr. L. Markó./

Vereinsleben 34
/Berichte über die Sitzungen und Klubtage, Komissionsberichte./

Schau 36
/Bücherschau, inn- und ausländische Kurznachrichten./

TARTALOM

Oldal

Dr. Papp Ferenc: Gondolatok a huzatról 2

id. Schőnviszky László: Közgyülésünk 3

Dr. Bogsch László: Elnöki megnyitóbeszéd a MKBT 1963. II.3-i közgyülésén 5

Dr. Dénes György: Titkári beszámoló a MKBT 1963.II.3-i közgyülésen 8

Szilvássy Gyula: A gazdasági titkár beszámolója a MKBT 1963.II. 3-i közgyülésén 12

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Alapszabálya 13

Dr. Bertalan Károly: Szpeleográfiai terepfelvétel meginditása 20

Szpeleográfiai terepjelentés 22

Dr. Bertalan Károly: Magyarázat a Szpeleográfiai Terepjelentés kiállitásához 26

KUTATÓCSOPORTJAINK MUNKÁJÁRÓL 30-33

Uj feltárások az Abaligeti-barlangban /Berényi Ü. István/ 30

Uj szakaszt tártak fel a miskolci kutatók a Létrási-viznyelőbarlangban /Várszegi Sándor közlése nyomán/ 31

Jelentés a Petőfi Barlangkutató csoport 1962. évi munkájáról /Tóth Álmos/ 31

Jelentés a Rudabányai Barlangkutató Csoport 1962. évi munkájáról /Kecskés József. / 32

A Szabó József Geologiai Technikum Barlangkutató Csoportjának 1962. évi jelentéséből /Józsa László/ 33

Jelentés a Veszprémi Barlangkutató Csoport 1962. évi munkájáról /Dr. Markó László/ 33

TÁRSULATI ÉLET 34-36

Vezetőségi ülések 1963. jan.22-én és márc.7-én 34

Választmányi ülés 1963. jan. 24-én 34

Társulatunk klubnapjai 35

Szaküléseink 35

Jelentés a Biologiai Szakbizottság 1962. évi munkájáról /Dr. Loksa Imre/ 35

Jelentés az Őslénytani Szakbizottság 1962. évi munkájáról /Dr.Jánossy Dénes/ 35

Müszaki Szakosztály és Felszerelési Szakbizottság ülése /Sárváry István/ 36

SZEMLE 36-38

Könyvismertetés 36

Karszt- és Barlangkutatás. A MKBT Évkönyve /-viszky/ 36

Külföldi hirek - lapszemle /id. Schőnviszky L. - Bajomi L.D./ 37

Barlangnapunkat 38